

moja

ЗЕМЈА

број 66
април 2011
50 ден
www.ffrm.org.mk

СПИСАНИЕ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО
И РУРАЛЕН РАЗВОЈ

Фрези во
земјоделството

ОД ЕДЕН ХЕКТАР, 125 ТОНА
ДОМАТИ И КРАСТАВИЦИ

Типови на
пластеници

Објекти за
сместување

Нов штетник
кај домати

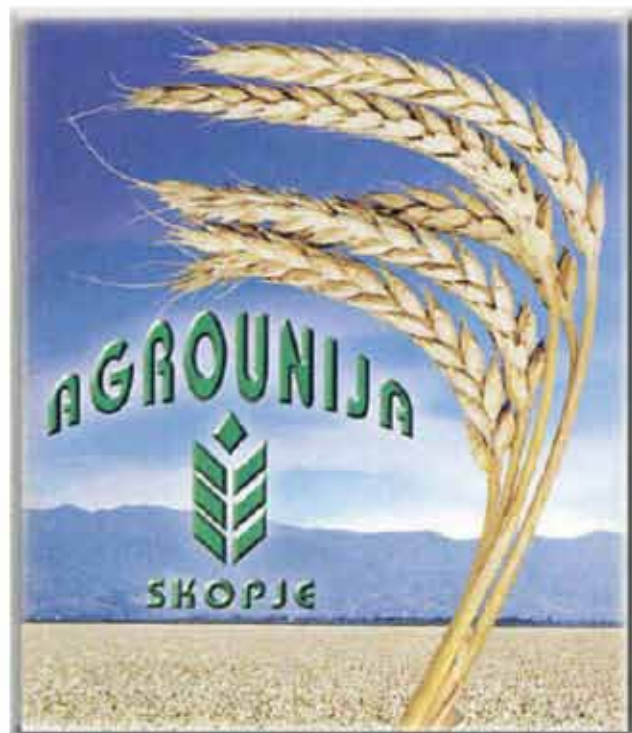

Календар
за април

1 € месечно = информирани и едуцирани
Индивидуално членство во

ФЕДЕРАЦИЈА НА ФАРМЕРИТЕ
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

22 ГОД. ПОДОБАР ПРИНОС СО

ДЕЈНОСТ:

СЕЛЕКЦИЈА И
ПРОИЗВОСТВО НА
СЕМЕНСКА ПЧЕНИЦА,
ПРОМЕТ СО: СЕМИЊА,
МИНЕРАЛНИ ЃУБРИВА И
РЕПРО МАТЕРИЈАЛИ ЗА
ЗЕМЈОДЕЛИЕ.

<http://www.agrounija.com.mk>

Tel/faks: 02/257 27 77

АКТУЕЛНО ВО МЕМЕНТОТ:

ЗА ПРОЛЕТНА ПРИХРАНА НА ЖИТАРИЦИ, МИНЕРАЛНИ
ЃУБРИВА: КАН, УРЕА, АМОНИУМ НИТРАТ И NPK

ЗА ПРОЛЕТНА СЕИДБА 2011 И ПОГОЛЕМИ ПРИНОСИ
СО: АГРОУНИЈА СКОПЈЕ И СО ИНСТИТУТ “ЗЕМУН
ПОЉЕ” БЕЛГРАД

Семенски сончоглед сората ALTESSE , ALBATRE , CAMILA
ХИБРИДИ ПЧЕНКА ZP735 , ZP704 , ZP677 , ZP434 , ZP341

Алиса во земјата на чудата

Додека кај нас најпопуларна тема е дали ќе имаме парламентарни избори и дали Груевски е подобар од Црвенковски и обратно, во светот главна тема се елементарните непогоди, поскапувањето на храната и економијата.

Кај нас овие теми се некако заборавени, односно акцентот е ставен на политичките превирања како сè да зависи од нашите политичари и ние, граѓаните, треба да веруваме дека живееме во времето на Алиса во земјата на чудата.

Чуда се случуваат и во светот, но катастрофални, кои укажуваат дека не излегуваме од економска криза, дека храната и понатаму ќе поскапува, а ние како дел од тоа глобално село нема да бидеме имуни на ваквите последици.

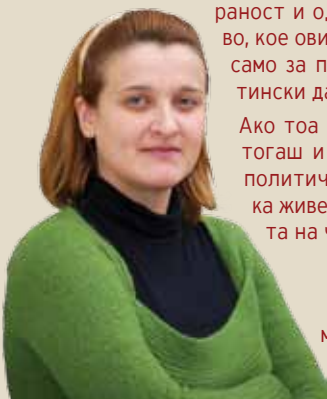
Проблемите, покрај тоа што ги чувствуваат граѓаните, ги мачат и земјоделците затоа што нивното производство е директно зависно, пред сè, од природата, а од друга страна, додека цената на некои производи расте и е стабилна, на некои производи и понатаму ќе опаѓа и ќе биде непрофитабилна. Ова повторно ќе го почувствуваат лозарите, а на тоа укажуваат земјоделските аналитичари.

Од друга страна, и понатаму увозот е поголем од извозот на земјоделски производи, а тоа укажува дека и понатаму ќе немаме стабилни цени во земјоделството и профитабилна дејност. Тука големо влијание имаат и откупувачите, производствените капацитети и самите земјоделци.

Тоа неколку пати беше потенцирано од Федерацијата на фармерите во РМ, а воедно на тоа поле се работи со цел секторски, со инволвирање на сите засегнати страни (земјоделци, преработувачи, инволвирани институции) да се најде соодветно решение.

Но, тука е потребна и голема ангажираност и инволвираност и од Министерството за земјоделство, кое овие настани не треба да ги користи само за политички маркетинг, туку и вистински да дејствува на ова поле.

Ако тоа во најскоро време не се направи, тогаш и понатаму ќе се сервираат само политички информации и ќе се верува дека живееме во времето на Алиса во земјата на чудата.

Со почит,
м-р Билјана Петровска - Митревска

Градинарство
ТЕМПЕРАТУРАТА И ВЛАГАТА
- КЛУЧНИ ЗА КВАЛИТЕТЕНИ
ДОМАТИ

11

Совет
ЛУКОТ - ДОХОДОВНА
КУЛТУРА

13

Анализа
СО ПРИМЕНА НА
ЃУБРИВА - ПОУСПЕШНО
ПРОИЗВОДСТВО

17

Поледелство
СУЗБИВАЊЕ НА ЦРНИОТ
ЖИТАРЕЦ

23

Лозарство
СО ГИБЕРЕЛИНСКА
КИСЕЛИНА ДО ПОГОЛЕМИ
ЗРНА ГРОЗЈЕ

24

**1 € МЕСЕЧНО =
ИНФОРМИРАНИ И ЕДУЦИРАНИ
ИНДИВИДУАЛНО ЧЛЕНСТВО ВО**

Списанието „Моја земја“ излегува месечно и е во сопственост на Федерацијата на фармери во Република Македонија. Првиот број излезе како организациски билтен на ФФРМ во април 2003 година, а од декември 2006 се дистрибуира како месечно специјализирано списание за земјоделство и рурален развој.

Моја земја
Април 2011

Издавач:
ФФРМ Медија
Ул. Гиго Михајловски
Бр. 3, 1000 Скопје
Тел/Факс: 02 3099042
е-маил: mojazemja@gmail.com

Број на жиро сметка:
380-1-645333 001-46
Прокредит банка

Управител и маркетинг
Благојче Најдовски 070/937132
blagojce.najdovski@ffrm.org.mk

Главен и одговорен уредник
Билјана Петровска Митревска
biljana.petrovska@ffrm.org.mk

Уредник
Марјан Кировски
marjan.kirovski@ffrm.org.mk

Фото вест - насловна
Благојче Најдовски

Лектор
Верица Неделкоска

Новинари
Антоанела Димитријевска

Соработници
Марија Гошева Ковачевиќ
Љубинка Јованова Дивјакоска

Стручни соработници
проф. д-р Крум Бошков,
дипл. инж. агр. Стојан Глигоров,
дипл. техн. инж. Јордан Маџаров,
дипл. агр. Зоран Голубовски,
дипл. агр. инж. Валентин Захаријев,
дипл. земјод. инж. Илија Коцевски,
д-р Слободан Банџо, дипл. земјод.
инж. Игор Настов, дипл. инж. агр.
Зоран Налетоски, м-р Наташа
Матева, проф. д-р Ордан Чукалиев,
доц. д-р Вјекослав Танасковиќ, Раде
Каранфиловски, дипл. агр. Никола
Трамевски

Дизајн: Бригада дизајн [brigada.mk]
Печати: Пропоинт, Скопје

Почитувани читатели, сите сугестии, забелешки, прашања и критики, Ве молиме, да ги испраќате на емаил адресите наведени во импресумот. Со тоа ќе влијаате на квалитетот на содржината и ќе добиете информации за Ваше подобро и квалитетно земјоделско производство или развој на средината. Затоа, редакцијата Ве охрабрува да ни пишувате.

Започна новиот проект на ФФРМ

Федерацијата на фармерите на РМ започна со спроведување на двегодишниот проект за заштита на интересите на земјоделците во Македонија, финансиран од СИДА – шведската агенција за развој.

Проектот ќе им овозможи на фармерите да развијат организација која ќе одговори на многубројните предизвици во секторот, односно подобра организираност, демократско управување, информирање и едукација, како и следење на сите трендови во земјоделскиот сектор.

Фокусот на проектот ќе биде насочен кон развојот на стратегија за одржливост на Федерацијата, со цел да се подобрат стандардите на функционирање на организацијата, нејзин подобар статус во национални и меѓународни рамки, како и зајакнување на капацитетите за подобро искористување на расположливите фондови.

Со проектот ќе се продолжи партнерската соработка преку размена на искуства со Шведската федерација на фармери. Реализацијата на проектот ќе биде помогната од Меѓународната консултантска куќа ГРМ интернационал.

Презентација во Струмица

Промовиран прирачникот за постбербени активности за свеж зеленчук и овошје

Пишува: Марјан Кировски

Поради слабата информираност на македонските производители за постбербените активности за подобрување на производството и приходите, во Струмица беше промовиран прирачник кој ќе им помогне на фармерите во подобрувањето на бербата и складирањето на грозје, јаболка, домати, пиперки, компири, цреши, краставици, кромид, сливи и праски. Автор на прирачникот е проф. д-р Крум Бошков од Факултетот за земјоделски науки и храна – Скопје, а презентацијата беше организирана од Федерацијата на фармерите на РМ во соработка со програмата АгБиз на УСАИД.

„За нас, градинарите, овој прирачник е посебно важен бидејќи од него може да се увиди на кој начин ќе можеме да го складираме нашето производство за да биде попродуктивно и да не го изгуби квалитетот, а сепак да имаме заработувачка“,

вели Васил Митев, член на Управниот одбор на ФФРМ.

Според Митев, постбербените активности ќе овозможат продажба на земјоделските производи кога најмногу одговара цената на пазарот за извоз, односно кога таа е најпрофитабилна.

Васко Хациевски, директор на програмата АгБиз на УСАИД, подвлече дека прирачникот е резултат на повеќегодишна работа во која биле инволвирани надворешни експерти од Сад и Јужна Африка, како и вработени во проектот.

„Моја земја“ во соработка со АгБиз публикуваат десет прирачници за берба и складирање на јаболка, домати, пиперки, компири, цреши, краставици, кромид, сливи, праски, а најголем акцент е ставен на грозјето.

Најголем дел од производите застапени во прирачникот се однесуваат на струмичкиот земјоделски регион, но и пошироко.

Со планирање на средствата до поголем профит

Пишува: Марија Ѓошева-Ковачевиќ, аналитичар на ФФРМ

Земјоделството, како и секој друг бизнис, треба да се менаџира. Фармерите кои ги менаџираат фармите во насока на ефикасно и профитабилно земјоделско производство и одговораат на пазарните промени се во подобра позиција да ги искористат предностите на постојните можности за да го зголемат профитот. Клучната работа за работење на една фарма е правилното донесување на одлуки како во организацијата, така и во планирањето на активностите.

Фармерот располага со ограничени ресурси на земјоделско земјиште, работна сила и капитал. Од него се бара да направи најдобра можна комбинација од овие ресурси кои ќе дадат добри резултати на фармата. Главните тешкотии на фармерите најчесто се времето и работата што треба да ја посветат за менаџирање на фармата. Меѓутоа, секое добро планирање води кон подобрување на профитот, што значи дека „потрошеното време“ на крајот не е залудно.

Треба да се избегнува планирање од типот на „насадив насад со цреши затоа што соседот си купи нов автомобил од црешите, што значи дека добро се заработува“.

Мал број фармери си ги поставуваат прашањата: кога и кому да му се продаде производот, како најдобро да се алоцираат расположливите ресурси, какво е опкружувањето...

Врз база на субвенциите, фармерите донесуваат одлуки за одгледување на една земјоделска гранка, па при нивно намалување разочарувањето е неминовно. На субвенциите треба се гледа како на дополнителна финансиска поддршка за фармата, а не како главен мотив за занимавање со една гранка. Тоа ни се случи со тутунот, со органското производство во пчеларството, а оваа година се случува и со органското производство во овчарството, каде што поддршката беше релативно висока и фармерите се ориентираа кон овие начини на одгледување, без да се согледаат можните сценарија како и потенцијалните ризици од намалување или зголемување на пенулата.

За објективно разгледување и решавање на проблемот, најдобро е коренот на причините за неуспех на една фарма да се лоцира во самата фарма, отколку во владините мерки.

Фармерот може да го контролира користењето на своите ресурси, но не и

факторите и условите околу него.

Пазарните цени на инпутите и производството се менуваат. Ако имаме повисоки трошоци на пестицидите, ѓубривото и семето, без повисока пазарна цена на производството, тоа значи и помал профит за фармерот. Доколку, пак, трошоците за производство се исти, а цената на крајниот производ е пониска, тоа повторно значи помал профит на фармерот.

Ако новата технологија на производство овозможи поголема продуктивност на единица површина или грло значи дека со помалку трошоци за инпути ќе има поголемо производство.

Фармерот како менаџер мора да биде подготвен соодветно да реагира на овие промени, а основен предуслов за тоа е да води евиденција за своето работење. Тоа е и основната причина поради која Федерацијата на фармерите на РМ работи интензивно на терен, со цел да ја воведат практиката за сметководствена евиденција на фарма. Без оваа тетратка, фармерот не ќе може да ги увиди слабостите на фармата, ниту пак да ги потенцира предностите.

Федерацијата на фармерите на РМ организираше три работилници за водење на сметководствена евиденција на фарма кои се одржаа во Ресен со јаболкопроизводителите, со фармерите од битолското село Бистрица и со младите фармери од струмичкиот регион. На работилниците 45 фармери веќе започнаа со внесувањето на податоците во тетратките за 2011 година. Според планираното, на крајот на годината сметководствените тетратки ќе бидат внесени во системот на ФФРМ. Како резултат на обработката на податоците фармерот добива годишен извештај за своето финансиско работење. Со извештајот фармерот ќе може правилно да го оцени своето работење и да донесува одлуки за подобрување на профитабилноста на фармата.

Федерацијата бара измени субвенциите

Пишува: Марија Ѓошева-Ковачевиќ, аналитичар на ФФРМ

Фармерите од Федерацијата се незадоволни од критериумите пропишани во уредбата за директните плаќања во земјоделството, бидејќи, како што велат тие, мерките вака креирани не стимулираат подобрување на секторот, а своите ставови и размислувања ги доставиле до Министерството преку Федерацијата – чадор-организација на сите фармери.

ОВОШТАРСТВО

Според современите размислувања, целите на секоја земјоделска политика е да се мотивираат оние земјоделци коишто имаат интензивни насади со поголем број садници на единица површина, а кои искусуваат поголеми трошоци и даваат поголеми приноси. Од овој аспект, Федерацијата не ја гледа логиката на Министерството во креирање на мерка за финансиска поддршка на јаболкови насади само на оние кои имаат помалку од 1.000 садници на 1 ха, а во јаболкопроизводството имаме насади и со повеќе од 2.500 садници/ха. Зарем не треба да ги наградиме овие фармери кои се трудат да спроведат нови технологии и се обидуваат да го променат досегашниот стар начин на производство?

Фармерите имаат забелешка и во врска со подигнувањето нови овошни насади каде што Министерството го ограничува максималниот број на садници на единица површина за секоја култура. Вака креирана, мерката е дестимулативна и ограничувачка за оние фармери кои планираат да ја подобрат продуктивноста и да финансираат во интензивни насади со поголема густина на дрва на 1 ха. Од овие причини, барањето на ФФРМ е да нема ограничување на горната граница на број на стебла на единица површина, како за постојните насади, така и за подигнување на нови овошни насади.

ОВЧАРСТВОТО

Министерството за земјоделство секоја година воведува некои ново-стари мерки и откако ќе увиди дека направиле превид, ги повлекуваат или намалуваат, како што е случајот и со овчарството. Во 2008 година имавме мерка за овчето и козјото млеко која се укина поради малата ефикасност. Оваа година повторно се воведо, а за причината можеме само да погодуваме: да се увериме дали навистина е ефикасна или не; зошто да не експериментираме; а да го изненадиме фармерот – во случај да планирал да прави сирење сега ќе се заинтересира да го предава...?

Според фармерите од Федерацијата, вака креирана, мерката не ги покрива сите фармери и е неадекватна со реалните состојби затоа што најголем број од земјоделците произведуваат сирење и не го предаваат млекото во преработувачки капацитети. Нашата стратегија е да го подобриме извозот на јагнешко во овчарството. Друга причина е дека распределбата на субвенциите на литар млеко не го зема предвид квалитетот на млекото, туку тие се даваат и на фармерите кои произведуваат екстра класа и на оние што имаат пониска класа, а притоа истовремено се стимулираат фармерите да предаваат млеко и со понизок квалитет. Затоа, Федерацијата предлага, освен основната поддршка од 950 ден/грло, да се укине мерката по литар млеко во корист на дополнителна поддршка за заклано јагне во кланица во висина од 350 ден/јагне.

Исто така, на Фармерите не им е разјаснета политиката со органското производство во овчарството, кое во изминатата година беше стимулирано со поддршка од 1.700 ден/грло без скалест начин, а оваа година со 1.425 ден/овца со скалест начин на исплаќање: 1 - 500 овци = 100%, 501 - 1.000 = 60%, 1.001 - 2.000 = 30% и повеќе од 2.000 = 10%. Голем број фармери раководени од поддршката се ориентираа кон ова производство и со оглед на поголемите трошоци во финансиските планирања, минимум предвид ја земаат сумата за органско производство од минатата година, а најмалку очекуваа дека таа ќе биде дури и намалена.

ГОВЕДАРСТВО

ФФРМ на повеќе наврати го појаснува ставот дека не го поддржува плаќањето по литар или килограм кое како мерка влијае на креирање на цената на откупувачите, создава административни потешкотии за неколкукратното исплаќање, како и тоа дека со иста сума се наградува млекото кое има екстра класа и она што има помал квалитет. Фактичката состојба во говедарството е алармантна поради намалувањето на грлата говеда. ФФРМ во својот предлог сугерира на поголема финансиска поддршка за сите мерки во делот за директните плаќања за обележани грла говеда каде што МЗШВ предвидува 2.700 ден/грло како и плаќање 3,5 ден/литар млеко.

Предлог на ФФРМ: Финансиска поддршка за обележани грла говеда: буша, монтафонско, оберталско, херефорд, биволи и други гојни раси и мешавина од различни раси во износ од 6.000 денари по грло со тоа што се предлага измена на скалестиот начин на исплата на поддршката односно со редуцирање на поддршката според бројот на грлата.

Критериум:

- а) од 5 до 50 - 100% исплата,
- б) од 51 до 100 - 70%,
- в) од 101 до 150 - 40% и

г) над 150 - 30% исплата од предложената висина на финансиска поддршка.

Оваа сума на средства се предлага поради пониските трошоци за одгледување на овие раси говеда.

Предлог на ФФРМ:

Финансиска поддршка за обележани високомлечни грла говеда од следниве раси: холштајнфризиско, сименталско, монтафонско, черзеј и черно-бели во износ од 25.000 денари по грло со тоа што се предлага измена на скалестиот начин на исплата на поддршката односно со редуцирање на поддршката според бројот на грлата и тоа:

Критериум:

а) од 3 до 30 - 100% исплата,

б) од 31 до 50 - 70%,

в) од 51 до 100 - 50% и

г) над 101 - 30% исплата од предложената висина на финансиска поддршка.

ПЧЕЛАРСТВО

Покрај зголемувањето на вкупните субвенции во земјоделството, во пчеларството последните три години се исплаќа истата сума од 500 ден/пчелно семејство. Според податокот за реализација на програмата, за 2009 година била исплатена поддршка за 152.800 пчелни семејства. Овие податоци се контрадикторни на статистиката која покажува негативен тренд на бројот на пчелните семејства и тоа за 2008 година е 61.705, а за 2009 година бројот е 53.439 пчелни семејства. Бројната состојба е појдовна точка за креирање на мерката, а квалитетната статистика е возможна само со обележување на сандаците со пчелни семејства. Федерацијата смета дека со реални бројки за бројната состојба на пчелните семејства, од вкупната сума одредена за оваа мерка, поддршката од 500 денари може да се зголеми на 700 ден/пчелно семејство.

ПОЛЕДЕЛСТВО

Федерацијата бара зголемување и на поддршката за поледелските култури поради тоа што имаме намалена понуда на пазарот на жито, големите природни катастрофи уште повеќе ќе влијаат на недостигот на житото и на порастот на цените, а Македонија е зависна од увозот на жито. Според анализите на ФФРМ, предлогот е поддршката да изнесува 14.000 ден/ха со скалесто намалување како што е претходно доставен до МЗШВ и со поголема поддршка на оризот.

Трибина за подобрување на состојбите во овчарството и козарството

Претстојниот откуп на јагнето, финансиска поддршка во овчарството и козарството, ветеринарни услуги, како и состојбата со пасиштата беа главните теми на трибината што се одржа во Штип во организација на Федерацијата на фармерите на РМ.

„Целта ни е преку разговори и договори да се постигне оптималното за сите што се вклучени во овој бизнис и нашата целна група да биде задоволна, а во исто време да биде информирана и едуцирана“, изјави Андрија Секуловски, претседател на Федерацијата на фармери на РМ.

Видоја Зафировски, член на Управниот одбор на ФФРМ и долгогодишен одгледувач на овци, вели дека со решавање на актуелните проблеми во овчарството ќе се засили развојот на оваа дејност која воедно претставува и стратешка гранка во државата.

На трибината присуствуваше и заменик-министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, г. Перица Ивановски, кој ги слушна барањата на членовите на ФФРМ, како и на другите присутни учесници од секторот овчарство.

Фармерите посочија дека цените на храната се дури и двојно покачени што многу го поскапува производството, а субвенциите по грло овца се малку зголемени што не го следи трендот на зголемување на вкупниот буџет за субвенции и цените на инпутите. Доцни и исплатата на субвенциите, на што претставниците од Министерството ветија дека ќе ги проверат сите проблеми кај индивидуалните случаи.

Друг голем проблем кој го потенцираа фармерите беше и неинвестирање во пасиштата, иако оваа обврска е задолжителна за фармерите да ја регулираат спрема ЈПСП, како и неажурирање на податоците од страна на Катастарот во делот на впишување на катастарска култура во имотните

Пишува: Марјан Кировски

листови, односно потребно е да се направи нивна пренамена.

Како проблем посочен од страна на ветеринарните станици беше и тоа што регионите Штип, Карбинци и Радовиш не влегуваат на листата за испитување на болести кои ги финансира државата и со тоа овците не можат да имаат испитан здравствен статус, а се исклучува и можноста за нивно продавање (отуѓување).

На трибината, исто така, беше истакнат проблемот на многу фармери коишто не се стекнуваат со субвенции поради различни податоци за бројот на стоката и тоа на релација помеѓу Ветеринарните станици и одделението за идентификација.

Поуспешно производство со соодветен тип на пластеници

Пишува: дипл. инж. агр. Стојан Глигоров

Пластеничкото производство е еден од клучните фактори за ра-ноградинарското производство во Македонија. Одржувањето на температурата во пластениците, како во летниот така и во зимскиот период, е еден од најважните фактори за успешно производство. Зголемената потрошувачка на енергија е значаен фактор во зголемените трошоци во текот на производството.

Најголем резултат во правилното одгледување е постигнат во пластеничкото производство. При одгледување на земјоделски култури под пластеници може да се издвојат повеќе предности:

- подобар и подлабок развој на кореновиот систем,
- подобар водно-воздушен режим,
- побрзо загревање на површините,
- намалување на проблемите со болести и штетници поради подобрениот водно-воздушен режим,
- поголема толеранција на грешки во текот на целото производство.

Редовите во пластениците или тунелите може да бидат различни, поединечни и двојни, зависно од културата, ширината и висината на пластеникот. Бројот на растенијата, исто така, зависи од наведените услови, меѓутоа кај нас од практична гледна точка се одгледуваат најчесто со систем на едноредно одгледување. Од ова може да се заклучи дека распоредот со помал број редови во просторот е погоден за одгледување на домати и краставици, а распоредот со повеќе редови во пластеникот одговара за одгледување на пиперка.

Постојат повеќе типови на пластеници:

Ниски тунели - обично не се загреваат, а се користат повеќе за расадопроизводство. Конструкцијата им е едноставна, без додатни елементи. Овој тип на пластеник постепено ќе биде заменет со посовремени типови на пластеници.

Високи тунели - овој тип на пластеници се прави бидејќи се многу поевтини и поедноставни, а се произведува на помала површина, претсезонски без загревање. Вентилацијата обично се изведува со отворање на бочните страни.

Во пластеникот со еден кружен кров како покривач најчесто се користи полиетиленска фолија, што значи дека имаат кров во вид на лак и кога има многу снегови или дождови тие се спуштаат по страните и не може да се направи некоја поголема штета. Вентилацијата може да се направи преку отвори на вертикалните страни, а може да се примени и вентилатор. Предвиден е за вградување на систем за загревање и производство во текот на целата година.

Поголемите типови на пластеници служат за производство во текот на целата година или вегетација и во нив може да се вградат сите типови на уреди и инсталации, вентилации, системот капка по капка, оросување, замаглување и тука имаме искористување на цела површина која е целосно покриена со полиетиленско платно како основно, дуплирано, кровно, микроклиматски, поблиску до површината. За поголеми површини се користат повеќекровни пластеници и на тој начин се намалуваат загубите, се заштедува на просторот, како на конструкцијата, така и на покривката - полиетиленското платно. Исто така, поекономичен е системот за контрола и управување.

При изборот на пластеник, треба да се има предвид:

- предвидување на големината на површината за одгледување на растенијата,
- кои растителни видови ќе се одгледуваат (влијателноста на висината на пластеникот),
- инвестиционата способност,
- типот на подлоги и

За поголеми површини се користат повеќекровни пластеници и на тој начин се намалуваат загубите, се заштедува просторот, како на конструкцијата така и на покривката - полиетиленското платно. Исто така, поекономичен е и системот за контрола и управување.

Вентилација кај високи тунели

- траењето на производствената сезона со или без греење.

Висината на пластеникот се избира спрема начинот на одгледување на културата или производството. При изборот на местото каде што ќе биде поставен пластеникот треба да се внимава да бидат исполнети сите оптимални предуслови поради непречен развој на растенијата. При избор на место за заштитен простор треба да се внимава тој да биде оддалечен од извори на загадување. Треба да се внимава на конфигурацијата на теренот, нагибот, положбата, подземните води, заштитата од ветрови, како и достапноста на чиста вода. Најдобра положба на теренот за пластеник е север - југ. Пластеникот овозможува одгледување и берба на квалитетен зеленчук во текот на целата сезона, осигурува повеќекратна берба и принос во однос на производството на отворено.

Изборот на полиетиленското платно, исто така, игра голема улога во пластеничкото производство. На пример, ротослојната фолија УВ-стабилизирана има свој начин на поставување и при нејзината набавка продавачите се должни тоа да им го објаснат на земјоделците. Има различни типови на фолија коишто се разликуваат според пропусливоста на светлина, дисперзираноста на светлината, повеќеслојноста, временски гарантираниот рок на експлоатација, термофилноста (во текот на летниот период не ја пропушта топлината толку во внатрешноста, а во зимскиот период топлината ја задржува повисока за 2-3°C).

Фолијата која не оросува од внатрешната страна е, исто така, практична бидејќи тука условите за развој на габични заболувања се минимални. Капките формирани на таквата фолија под дејство на гравитацијата лизгаат по внатрешноста на површината и капката не треба да има пречки (на пример, жица, носач) бидејќи кога ќе наиде на таква пречка, таа се издвојува од површината и паѓа врз растението. Неупатените производители на зеленчук често пати ја ставаат хоризонтално и по формирањето на капката таа постепено се зголемува и на крајот паѓа врз растението така што придонесува за зголемување на појавата на разни болести.

Светлината како фактор во пластеничкото производство има голема улога и производителот треба да овозможи во пластеникот да продира што поголема светлина. Треба да се користат фолии кои пропуштаат доволно светлина бидејќи количеството и големината на приносот зависат од светлината што продира во пластеникот.

finance
central
europe

THE BEST INSURANCE COMPANY IN MACEDONIA 2004
THE BEST INSURANCE COMPANY IN MACEDONIA 2005
THE BEST INSURANCE COMPANY IN MACEDONIA 2006
THE BEST INSURANCE COMPANY IN MACEDONIA 2007
THE BEST INSURANCE COMPANY IN MACEDONIA 2008

 ВАРДАР
ОСИГУРУВАЊЕ

Член на Групацијата triglav

**ОСИГУРАЈ ГО СВОЈОТ КАПИТАЛ,
И ПРЕПУШТИ ГО ВО СИГУРНИ РАЦЕ!**

„Тута абсолютa“ се заканува на македонскиот домат

Пишува: д-р Слободан Банџо

Тута абсолютa е мошне сериозен штетник (пеперутка) кој може да биде фатален за една култура којашто претставува неизбежен додаток во нашата секојдневна исхрана – доматот.

Станува збор за молец кој ги напаѓа доматите и доколку не се преземат соодветни мерки за негово спречување, може да уништи и до 100 проценти од годишната реколта. Молецоот мошне брзо се распространува низ целиот Балкан и постојат големи шанси Македонија да не биде исклучок. Потекнува од Јужна Америка, каде што од 80-тите години на минатиот век претставува многу значаен штетник. На поголеми далечини може да се пренесе со транспорт на плодови за консумација, на амбалажата во која се пренесуваат плодовите или со саден материјал. Без оглед на тоа што е на листата на карантински штетници и што се прават ригорозни контроли во земјите од Европската Унија, за прв пат на европско ниво е забележан во Шпанија во 2006 година. Оттогаш, по само пет години, се распространува во целиот базен на Средоземното Море и причинува мошне значајни штети. Забележан е и во земјите од регионот (Грција, Албанија, Хрватска и Босна и Херцеговина) така што е само прашање на време кога ќе се појави и кај нас.

Тута абсолютa е листен минер од редот на пеперутките (ред: Lepidoptera). Тоа е мала пеперутка, со големина на телото од 7 до 10 мм и распон на крилјата 18-20 мм. По боја инсектот е сребреносив со темни дамки на предните крилја. Гасеницата, зависно од развојниот стадиум, е долга 0,5-9 мм, на почетокот жолтеникава, подоцна станува зеленкаста за на крај на грбот да ѝ се појави црвенкаста нијанса. Има темна глава и изразена црна линија на првиот граден сегмент. Куклата е долга од 4 до 5 мм, на почетокот е зеленкаста за подоцна да добие кафеава тонови.

Зависно од условите, Тута абсолютa може да има од 8 до 12 генерации во текот на една година. Таа е штетник од топлие климатски подрачја и поради тоа, во наши услови би била сериозен штетник во заштитените простори (оранжерии и пластеници), иако не би смееле да го занемариме и нејзиниот потенцијал да предизвика големи штети и на отворено поле каде што во наши услови би развила 4-5 генерации годишно. Презимува во сите развојни стадиуми, но сè уште не е утврдено како и дали би презимила на отворено во климатските услови на Р. Македонија. Пеперутките се активни приквечер или рано наутро, додека преку ден се кријат меѓу листовите на растенијата. Во текот на животот оплодената женка може да положи до 260 јајца. Јајцата најчесто ги положува на листовите, стебленцето, цветните дршки или на младите плодови. По изведувањето од јајцето, ларвите навлегуваат во структурата на листовите, стеблото или плодовите, каде што со својата исхрана прават мини. Ларвата поминува низ четири ларвини стадиуми и нејзиниот развој во оптимални услови трае од 12 до 15 дена, а целокупниот развој на една генерација, зависно од условите, трае од 23 до 76 дена. Се кукли најчесто во почвата, а поретко на растенијата.

Штетите ги причинува ларвата минирајќи ги листовите на доматот и вгнездувајќи се во внатрешноста на плодовите. Ларвата, освен на доматот, може да се развива и да причинува штети и на компирот, модриот патлиџан и гравот. На листовите од доматот Тута абсолютa прави мини со неправилен облик. На еден лист може да се јават повеќе мини, при што може да дојде до негово целосно сушење. Со сушење на листовите индиректно се предизвикува и намалување на приносот. Економски најзначајни штети Тута абсолютa

причинува напаѓајќи ги директно плодовите во рана фаза од развојот, при што прави неправилни мини во површинскиот слој. Во еден плод можат да се развиваат повеќе ларви.

Поради скриениот начин на живот, големиот број генерации во текот на вегетацијата и способноста брзо да развива отпорност кон хемиските средства за заштита на растенијата, уништувањето на овој штетник е релативно тешко. Во земјите каде што заштитата од овој штетник се сведува само на употреба на хемиски средства потребни се од 20 до 30 третирања во текот на вегетацијата. Поради тоа, за ефикасна и еколошки прифатлива заштита од овој штетник неопходно е комбинирање на повеќе методи за негово сузбивање.

Најдобри резултати во заштитата од овој штетник се постигнати токму во Шпанија каде што на иницијатива од Министерството за земјоделство, научните установи и големите компании Koppert, Du pont, Agrob и Russell IPM, направена е база за квалитетна интегрална заштита. Пристапот се состои во навремено утврдување на присуството на штетникот преку употреба на феромонски ловни мамци, намалување на популацијата на машки единки со методот на ловење со помош на феромонски и светлосни мамци комбинирани со водени замки, примена на предатори (*Macrolophus caliginosus*, *M. pigmaeus*, *Nesidiocoris tenuis*) и паразити (*Trichogramma brassicae*, *T. achaeae*). Употребата на пестициди е сведена на минимум во случаи на посилна појава на штетникот, но и во тие случаи се води сметка да не се употребуваат пестициди со широк спектар на дејство и да не се третира со ист пестицид неколку пати едно по друго.

Температурата и влагата - клучни за квалитетен производ

Кондев подвлече дека најважно во текот на никнувањето е да има доволно влага, додека температурата не смее да биде под 25°C. Тој вели дека по никнувањето на расадот температурата се намалува на 18°C. Во тој период, за третирање на расадот се употребува препаратот „Previcur“, а целта е да го задржи коренот.

Пишува: Љубинка Јованова-Дивјакоска

Струмица е најголемиот производен регион за градинарски култури во Македонија и пошироко. Доматот е најзастапена култура во овој регион. Данчо Кондев од струмичкото село Добрејци има засадено 30 декара пролетен домати, а одгледува и пиперка и зелка. Тој се занимава со земјоделство уште од раното детство кога им помагал на своите родители. Во овој период од годината Данчо очекува принос од 8 до 10 тона од декар. Ланската просечна цена на раниот пролетен домати била околу 35 денари, но се надева дека оваа година ќе биде подобра. Кондев за ова пролет ги засадил сортите „беле“ и „минере“, најодгледувани во Струмица.

Подготовката на леите за садење на домати започнува во почетокот на јануари (по божиќните празници). Според Данчо, најважни фактори во подготовката на леите се соодветно обезбедените услови за одгледување и температурата. Семето го сади во палети при што во секоја посебна преграда се става семка.

Кондев подвлече дека најважно во текот на никнувањето е да има доволно влага, додека температурата не смее да биде под 25°C. Тој вели дека по никнувањето на расадот температурата се намалува на 18°C. Во тој период, за третирање на расадот се употребува препаратот „Previcur“, а целта е да го задржи коренот. Според овој вреден земјоделец, без доволно влага и добра температура семето може и да не никне.

Во почетокот на февруари расадот се пикира, односно се расадува од палетите во саксии. По пикирањето веднаш мора да се започне со заштита на растението („Антракол“, „Беномил“ и фолијарно ѓубриво), а по еден месец пикираниот расад се расадува во оранжериите.

Во почетокот на март започнува расадувањето на домати во оранжериите, а доколку во оранжеријата има парно, расадувањето започнува многу порано. Почвата во оранжериите треба да биде добро обработена, односно да биде ровка.

Според Кондев, за да не се оштети кореновиот систем при вадењето на растението од саксијата, саксијата треба да биде влажна. Оддалеченоста од корен до корен треба да биде 35-40 сантиметри, додека од ред до ред 50-70 сантиметри. Растојанието е битно за проветрување, додека земјата се простира со црно полиетиленско платно. Данчо вели дека пред расадувањето и покривањето со полиетиленско платно земјата се збогатува со „Мултикомтоп“ и „Фруторе“, а се третира со препарат против трева - „Синакор“.

Уште на самиот почеток пред расадувањето се поставува систем за наводнување капка по капка. По расадувањето, расадот се третира со заштитни средства од пламеница и дамка по листот. Тоа најчесто е „Акробат“ кој се прска во интервали од 7 до 8 дена, а храна се додава преку системот капка по капка (минерално ѓубриво во прав). Наводнувањето е во зависност од влажноста на воздухот и може да се наводнуваат до три дена.

Цветањето започнува десет дена по расадувањето на расадот во оранжеријата. Денес оплодувањето се врши со помош на бумбари за оплодување, додека во помалите фолии сè уште се прави со помош на хормонот „томатин“ со кој се попрскува секој добро отворен цвет.

Данчо појаснува дека по самото засадување стеблото на доматиот почнува да пушта филизи кои треба да се отстранат кога имаат пет сантиметри. Десет дена по расадувањето стеблото се врзува со манила, а може да се врзе и по самото засадување ако расадот е покрупен.

Бумбари за опрашување

Контрوليрана микроклима

ProCredit Bank

Да тргне годината!

Кредит за земјоделци

- Од 3.000 до 10.000 Евра
- Без жиранти, само со меница
- Долг рок на отплата

**Понуда до
30.04.2011**

02 / 2446 000
Постојано на Ваша услуга

Лукот – ДОХОДОВНА КУЛТУРА

Овој период од годината е вистинско време за садење на пролетниот лук. Кира Стојановска од велешкото село Лозово е една од ретките продавачи на лук и единствена со поголеми количества за продавање. Изминативе месеци, поради недостиг, лукот држи солидна цена – 400 денари по килограм, но се продава и по главица. Кира, 55 години од животот сади лук, односно уште од дете, откако се доселиле со нејзиното семејство во Лозово. Оваа вредна земјоделка вели дека на два декара земјиште добива просечно од два до три тона лук. Вообичаено Кира сади пролетен лук на крајот на февруари или почетокот на март, во зависност од временските услови. Лукот се сади на температури над 0°C, а претходно нивата два - три пати треба да биде изорана и да се завлечат бразди.

Откако главицата ќе се подели на чешниња, секое чешне се сади внимателно со цел 'ркулецот да биде нагоре, по што се копа дупка од 2 до 3 сантиметри и секое чешне се затрупува со земја.

Лукот се сади на растојание од 10-15 и 15-20 сантиметри меѓу редовите. Пролетниот лук бара средна влага, но доколку пролетта е врнежлива треба да се навади со вода еднаш до два пати сè до бербата во јули, по Петровден.

Според Кира, оптималната температура за одгледување на лукот е 18-22°C, додека во период на созревање мора да биде повисока, 26°C.

Во текот на вегетацијата негата на лукот се состои од плевнење, окопување и соодветно прихранување на земјата.

Кира користи домашно арско гудре кое е поволно и придонесува за добар развој. Лани условите не биле поволни за одгледување лук, па уште од есента земјата ја прихранила со гудре од кокошки, со што нејзиниот лук успеал да созрее без проблем.

Кира советува дека треба да се внимава при берба на лукот: притоа стебленцето да биде свежо, бидејќи можно е да се исуши и откине од плодот кој ќе остане в земја. Стојановска појаснува дека лукот треба да се набере позелен и свеж за да може да се сплете во убав венец.

На неколку наврати не го прскала лукот, но поради појавата на штетник мора повремено да го заштити и испрска со препарати. Кира советува дека лукот најдобро успева на наноси со глинесто-песоклива почва, додека влагата не е препорачлива бидејќи ќе се развијат ситни и некавалитетни главици.

Стојановска за садење ги одбира најдобрите главици, по што ги дели на чешниња и секое посебно го засадува. Исто така, таа советува одгледувањето на лукот да не се планира на засенети места, туку на светлина.

Кира подвлекува дека најдобри преткултури на лукот се компирот и зелката, бидејќи оставаат расхранета и незакоравена почва. Таа е горда на резултатот од својот лук, кој е со крупни главици и раѓа од 8 до 12 чешниња од главица, а тоа најмногу се должи на добрата нега.

Кира советува дека лукот најдобро успева на наноси со глинесто-песоклива почва, додека влагата не е препорачлива бидејќи ќе се развијат ситни и некавалитетни главици на лук.

Пишува: Антоанела Димитриевска

YaraMila™ Complex

НРК ѓубриво - Бисерни гранули

Вкупен азот	12,0%	Најголема густина	1.14кг/л
Нитратен азот	5,0%	Големина на гранула (2-4мм)	88%
Амонијачен азот	7,0%	Боја	зелена
Вкупно P ₂ O ₅	11,0%		
Растворлив P ₂ O ₅	7,7%	Бор	0,015%
Вкупно K ₂ O	18,0%	Железо	0,20%
Вкупно MgO	2,7%	Манган	0,020%
Сулфур (S)	8,0%	Цинк	0,020%

Комплетност

Секоја гранула на YaraMila™ подеднакво ги содржи декларираните N,P,K, сулфур, магнезиум и микроелементи.

Балансиран извор на азот

YaraMila™ вклучуваат избалансиран нитратен и амоњачен азот правејќи ги значително поефикасни отколку ѓубривата базирани на амониум.

YaraVera™ Amidas

Гранулирано азотно и сулфурно ѓубриво

Вкупен азот	40.0%
Уреа	35.0%
Амонијачен азот	5.0%
Сулфур (S ₀₃)	5.5%
Густина	1.3 кг/л
Боја	јасно жолта

Високи содржини на хранливи материи

YaraVera™ Amidas обезбедува истовремена примена на азот и сулфур во сооднос 7:1 што е споредлив со органска материја во почвата. Овој однос е идеален за растенијата и го намалува ризикот од испирање.

Содржината на сулфур во YaraVera™ Amidas ја подобрува ефикасноста на азотот од уреата со намалување на загубите од испарување на азотот до 35% на почви со ниска pH вредност.

Производител:
Yara International ASA
Bigdoy alle 2, N-0202, Осло, Норвешка

Застапник и дистрибутер:
МАГАН-МАК ДОО - Скопје, Македонија
Тел. 02/3216-147, Факс. 3216-158

Цврсти и течни ѓубрива

Пишуваат: проф. д-р Ордан Чукалиев,
доц. д-р Вјекослав Танасковиќ

Цврсто раствори- ливо ѓубре

Најголемата предност на оваа форма на ѓубре е високата содржина на хранливи материи, поради што трошоците за транспорт и складирање се помали. Од друга страна, неопходно е негово растворање пред примената преку системот за наводнување. Можат да се сретнат како гранули во прав или како

кристали. Важно е дека мора да бидат целосно растворливи. Постојат прости и комплексни форми. Простите ѓубрива содржат само едно хемиско соединение, на пример, амониумсулфат. Комплексните ѓубрива содржат две или повеќе соединенија и можат да бидат целосни (да содржат азот, фосфор и калиум) и нецелосни (да содржат само еден или два елемента од трите претходнопоменати). Најголем нивни недостаток се проблемите со растворање во водата за наводнување, како и ризикот од мешање на некомпатибилни ѓубрива кои меѓу себе реагираат и создаваат нерастворливи материи кои евентуално може да го затнат системот за микронаводнување.

Течно ѓубре

Течните ѓубрива се најчесто стабилизирани раствори од една или повеќе хемиски материи. Се среќаваат како единечни или комплексни, а исто како и цврстите растворливи ѓубрива, можат да бидат целосни или нецелосни. Најголема предност е едноставноста на нивната примена, намалениот ризик од грешки при нивното растворање и тие се веднаш спремни за користење со сите начини на апликација (разни типови на инјектори, резервоари и пумпи за фертиригација, разни системи на микронаводнување, па дури може да се

применуваат и за фолијарна апликација).

Единствен недостаток е помалата концентрација на хранливите материи, поради што транспортот и складирањето чинат повеќе. Овој недостаток може да се претвори во предност. Поради помалата концентрација на хранливи материи и големата содржина на вода, нивниот транспорт на поголеми растојанија е прескап, што во голема мера влијае врз нивната цена. Ова, пак, овозможува супституција на скапите увозни течни ѓубрива со домашен производ.

Растворливост на ѓубривата

Растворливоста на хемикалите во вода е условена од температурата – високата температура вообичаено условува и поголема растворливост. Ѓубривата кои се користат во процесот на фертиригација мора да бидат целосно растворливи, додека ѓубривата со низок степен на растворливост не би требало да се употребуваат.

Многу од течните ѓубрива се таложат за време на зимските месеци, што значи дека растворите стануваат презаситени и вишокот на соли се таложи. Со покачување на температурата доаѓа до повторно целосно растворање на течното ѓубре. Иако оваа појава не влијае на квалитетот на ѓубрето, сепак препорачуваме набавка на свежо произведено течно ѓубре и избегнување на чување на ѓубрето преку зима.

Интеракција на ѓубривата со водата за наводнување

Најчести проблеми кои настануваат како резултат на интеракцијата помеѓу ѓубривата и водата за наводнување се следните:

Најголем дел од азотните ѓубрива кои се употребуваат во микронаводнувањето претставуваат оксидирачки агенси и резултираат со зголемување на pH на водата, што може да доведе до таложење на калциум и магнезиум карбонат, железоксид (ѓрѓосување) и др.

Високото ниво на калциумови и магнезиумови јони во водата за наводнување

Фертиригацијата е веќе одомашинета кај македонските земјоделски производители. Со примена на фертиригацијата се овозможува ѓубрето да се аплицира според потребите на растението по време и количество. При класичното ѓубрење, ѓубрето се аплицира одеднаш или во неколку наврати, на почетокот на вегетацијата, кога се јавува голема концентрација на ѓубре, во количества кои значително ги надминуваат потребите на растението. Со вегетацијата овие количества се трошат (ги користи растението или се губат во разни процеси). Кога на растението му требаат поголеми количества храна често се случува да нема доволно резерви во почвата. Сето ова, нормално, влијае врз приносите на културите.

Токму затоа можноста за аплицирање на ѓубрива преку системот за микронаводнување е една од причините за негова масовна употреба од страна на земјоделските производители. Правилната употреба на системот за фертиригација е есенцијална за постигнување на врвни резултати во растителното производство. За правилна употреба на системот за фертиригација е потребно да се запазат неколку критериуми. Ѓубривата кои се употребуваат во процесот на фертиригација се јавуваат во цврста и течна основна форма.

може да предизвика таложeње на фосфорните ѓубрива во калциум или магнезиум фосфат, со што тие стануваат достапни за растенијата. Закиселувањето може да го намали овој штетен ефект.

Во вода богата со калциум, сулфатните ѓубрива се таложат како гипс. Бидејќи растворливоста на гипсот се намалува со зголемувањето на температурата, проблемот е најакутен во лето.

Алкалните раствори, како уреа, исталочуваат калциум карбонат во вода богата со калциум и бикарбонатни (HCO_3^-) јони. Во овој случај е препорачливо додавање на киселини за да се избегне или минимизира таложeњето кое би можело да ги затне капалките.

Во некои хумидни региони, водата за наводнување содржи тешки метали и органска материја кои реагираат со ѓубривата во растворот предизвикувајќи таложeња во системот за наводнување.

Примената на течно ѓубе ги елиминира наведените несакани појави. Сепак, ѓубрето, па и другите агрохемикалии што треба да се аплицираат преку водата за наводнување треба добро да се познаваат и пред нивната апликација пожелно е да се изврши тестирање. Тестирањето обично се изведува во помал просирен сад. Ѓуб-

рето се меша во садот со вода со која се планира да се врши наводнувањето. Во времетраење од два часа се следат сите појави во садот и притоа се вршат чести протресувања на садот. Секоја промена несоодветна на упатствата за работа (заматување, таложeње, создавање на силна реакција со шуштење, создавање на мали облачиња над садот како резултат на реакцијата и др.) може да претставува сигнал за евентуална нежелна реакција во системот за наводнување.

Компатибилност на ѓубривата

Многу тешко може да се даде генерален заклучок за компатибилноста помеѓу ѓубривата користени со фертигацијата, бидејќи тие се во тесна врска со многу фактори како растворливоста, pH-реакцијата, температурата, концентрацијата на ѓубривата, водата итн. Поради тоа, она што од почеток изгледа како поевтино решение (мешање на разни форми на цврсто ѓубре) може да резултира со несакани ефекти (таложeње, запушување на капалките, корозија и сл.).

Поради сето досега кажано може да се заклучи дека оптимално решение, особено за оние што започнуваат со фертигацијата, се течните ѓубрива. Нивниот

најголем недостаток - малата содржина на хранливи материи и високата цена на транспортот, условува да се развие локално производство на течно ѓубре, кое е приспособено за употреба во нашето земјоделство. Веќе извесно време Факултетот за земјоделски науки и храна соработува со АД „Алколоид“ од Скопје за развој на палета на течно ѓубре. Ова течно ѓубре е приспособено на почвените и агроколошките услови кај нас, како и на потребите на културите. Овие ѓубрива се резултат на работата на тим на експерти од хемиската и земјоделската струка и во потполност се приспособени на нашите услови, за примена кај низа повеќегодишни и едногодишни култури. Поради детерминантите проблеми со недостиг/неактивност на одредени микроелементи во целата палета се внесени микроелементи, од кои повеќето во хелатна форма кои не може да бидат деактивирани поради неповолните почвени услови. Составот на ѓубрето, соодносот на микро и макроелементи, потполната искористливост без никакви резидуи во почвата, приспособеноста кон повеќето извори на вода за наводнување кај нас ги прави локално произведените течни ѓубрива прв избор на ѓубре за фертигација.

МАКФЕРТ ЃУБРИВА

СОВРЕМЕН ПРИСТАП ЗА ИСХРАНА НА РАСТЕНИЈАТА

И

АГРОХЕМИСКА ЛАБОРАТОРИЈА

ПОТРЕБА ЗА СОВРЕМЕНО ПРОИЗВОДСТВО

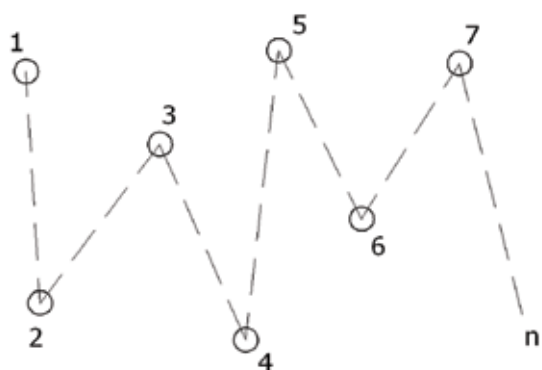

МАКФЕРТ ДОО
ул. Шишка 39
Кавадарци
тел/факс: 043/220-768
мобилен: 071/244-183;
071/310-728
e-mail: info@makfert.mk
http://www.makfert.mk

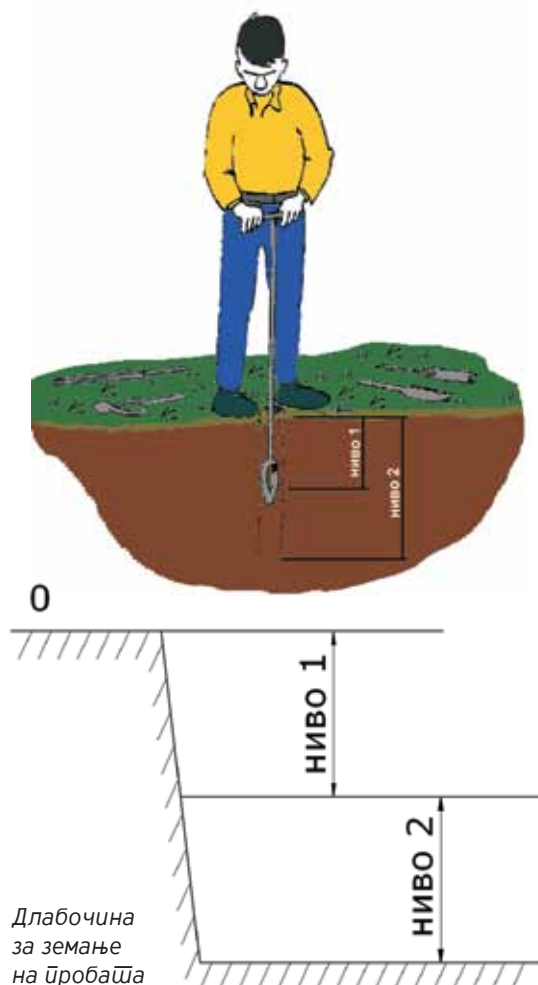

Примената на ѓубрива – клуч за поуспешно производство

Пишува: дипл. техн. инж. Јордан Маџаров

Лоцирање на местата со методот „цик-цак“

Во аграрно развиените земји е незамисливо да се аплицираат ѓубривата без да се има основа, односно без агрохемиска анализа на почвата. Големиот спектар од комбинации на комплексни ѓубрива со најразличен однос на макро и микроелементи е резултат на агрохемиските анализи на одредени почви, односно почви со различна плодност. Тука се поставува прашањето: дали знаеме која комбинација на ѓубрива да ја примениме ако не ја знаеме плодноста на почвата. Доколку еден хемиски елемент е во недостиг или вишок, тогаш тој го ограничува производството во квалитет и во квантитет. Овој факт мора да го знаат современите земјоделци доколку сакаат успешно да менаџираат со сопственото производство.

Принципот за земање на просечна проба од една парцела е следен (разликата е во бројот на сондажите):

- за 1 декар - 3 сондажи;
- 2-6 декари - 4;
- 7-10 декари - 5;
- 1-3 хектари - 6;
- 3-8 хектари - 7;
- 8-10 хектари - 9 сондажи.

Местата за сондажа се лоцираат по методот „цик - цак“.

Во една просечна проба влегуваат поединечните сондажи по соодветна длабочина.

Зависно од културата што ќе се засее следната година, длабочината за земање на пробата е следна:

- жита 0-30 cm (едно ниво),
- тревници и ливади 0-20 cm (едно ниво),
- индустриски култури 0-20 и 20-40 cm (две нивоа),
- домати, краставици, пиперки, зелка 0-20 и 20-40 cm (две нивоа),
- овошни насади и винова лоза 0-30 и 30-60 cm (две нивоа).

Доколку се потребни две нивоа, сондажите по соодветна длабочина се собираат во посебни, обележани кофи, една кофа за првото ниво и една за второто ниво. На крајот, со рацете добро се меша почвата во секоја кофа посебно. Од измешаната почва од секоја кофа се зема по 1 kg и се става во различно кесе, додека вишокот се отфрла. Во кесињата **ЗАДОЛЖИТЕЛНО** се вметнува етикета со податоци за нивото, парцелата и културата.

Средствата платени за агрохемиска анализа извршена во лабораторијата на МАКФЕРТ ДОО - Кавадарци подлежат на субвенционирање според програмата за „Финансиска поддршка за извршени агрохемиски анализи на почва“ од Владата на РМ.

Правила при сондажа на проби:

- Местата за сондажа да не се во близина на пат, канал, штала, магацин за ѓубрива, купишта шталско ѓубриво и сл.;
- Местото да не е локва или тумба;
- Пред земање проба да се очисти од трева и лисја;
- Да изминало една вегетација по последното ѓубрење;
- Секоја длабочина се става во посебна, обележана кофа, за да не се измешаат длабочините.
- Доколку се погреша, се повторува земањето (бушењето);
- Да се избегне контакт со амбалажа од минерални ѓубрива;
- Да се чисти сондата од остатокот на почва пред сондирање на нова проба;

ХРОМОС ПЕСТИЦИДИ

ул.: Даме Груев 5/3
1000 Скопје

тел.: (02) 3113 292
факс: (02) 3237 413

syngenta

ПЛЕВЕЛИТЕ ВО СТРНИТЕ ЖИТА СЕ РАЗВИВААТ ПОБРЗО ОД КУЛТУРНИТЕ РАСТЕНИЈА ПРИ ИСТИ НАДВОРЕШНИ УСЛОВИ (ТЕМПЕРАТУРА, ВЛАГА, ХРАНА..). ЗАТОА ВО ПОЧЕТНИТЕ ФАЗИ НА РАЗВОЈ НА ЖИТАТА ТРЕБА ДА ИМ ОБЕЗБЕДИМЕ ДОМИНАНТНА ПОЗИЦИЈА, ЗА ДА МОЖАТ НЕСМЕТАНО ДА ГО ДОСТИГНАТ СОРТНИОТ МАКСИМУМ И ДА ОБЕЗБЕДАТ ВИСОКИ И ЗДРАВИ ПРИНОСИ.

ДОКОЛКУ ВО ЕСЕН (ПОСЛЕ СЕТВА) НЕ Е ИЗВРШЕНА АПЛИКАЦИЈА ЗА СУЗБИВАЊЕ НА ПЛЕВЕЛИ, НЕОПХОДНО Е ТОА ДА СЕ НАПРАВИ ВО РАНА ПРОЛЕТ.

ВО ПРОДОЛЖЕНИЕ СЛЕДИ ИЗБОРОТ НА ХЕРБИЦИДИ СО КОИ МОЖЕ ДА СЕ ТРЕТИРААТ СТРНИТЕ ЖИТА ЗА СУЗБИВАЊЕ НА ПЛЕВЕЛИ ОД ПАЛЕТАТА НА ХРОМОС ПЕСТИЦИДИ:

 Logran

ДЕЛУВА НА ПЛЕВЕЛИТЕ ПРЕКУ ПОЧВА И ПРЕКУ ЛИСТ.
МОЖЕ ДА СЕ УПОТРЕБУВА ОД ЕСЕН ПОСЛЕ СЕТВА ПА СЕ ДО ЗАВРШЕТОК НА БРАТИМЕЊЕ ВО ПРОЛЕТ.
ХЕРБИЦИД ЗА СУЗБИВАЊЕ ШИРОКОЛИСНИ ПЛЕВЕЛИ.
ИДЕАЛЕН ПАРТНЕР СО BOXER, AXIAL И TOPiK.

 Lintur

ХЕРБИЦИД ЗА СУЗБИВАЊЕ ШИРОКОЛИСНИ ПЛЕВЕЛИ ВО ПРОЛЕТ ВКЛУЧУВАЈКИ ГИ И НАЈОТПОРНИТЕ.
ДВЕ АКТИВНИ МАТЕРИИ, ДЕЛУВА ПРЕКУ ЛИСТ И ПРЕКУ ПОЧВА.
ПАРТНЕР ЗА СУЗБИВАЊЕ НА ТЕСНОЛИСНИ ПЛЕВЕЛИ МУ Е TOPiK, А МОЖЕ И СО AXIAL ВО ОДВОЕНА АПЛИКАЦИЈА.

 Peak

ХЕРБИЦИД ЗА ПРОЛЕТНО СУЗБИВАЊЕ ШИРОКОЛИСНИ ПЛЕВЕЛИ ВО СИТЕ СТРНИ ЖИТАРИЦИ И ПЧЕНКА.
СЕ УПОТРЕБУВА СЕ ДО ПОЈАВА НА ЗАСТАВИЧАР.
ЕКОНОМИЧЕН - НИСКА ДОЗА ПО ХЕКТАР.
ЗА ТЕСНОЛИСНИ ПЛЕВЕЛИ СЕ МЕША СО AXIAL ИЛИ TOPiK.

 AXIAL

ХЕРБИЦИД ЗА ПРОЛЕТНО СУЗБИВАЊЕ ТЕСНОЛИСНИ ПЛЕВЕЛИ.
СЕ УПОТРЕБУВА ОД БРАТИМЕЊЕ СЕ ДО ПОЈАВА НА ЗАСТАВИЧАР.
НОВА АКТИВНА МАТЕРИЈА
ВРВНА СЕЛЕКТИВНОСТ - МОЖЕ ДА СЕ УПОТРЕБУВА ВО СИТЕ СТРНИ ЖИТАРИЦИ, ВКЛУЧУВАЈКИ ГО И ЈАЧМЕНОТ.

 Topik

ХЕРБИЦИД ЗА СУЗБИВАЊЕ ТЕСНОЛИСНИ ПЛЕВЕЛИ ВО ПЧЕНИЦА, РЖ И ТРИТИКАЛЕ ВО ПРОЛЕТ.
ОРИГИНАЛНА ФОРМУЛАЦИЈА - СОДРЖИ ПРИЛЕПУВАЧ И "SAFENER".
ОТПОРЕН НА ИСПИРАЊЕ ОД ВРНЕЖИ ПОСЛЕ ЕДЕН ЧАС.
НЕМА ПОЧВЕНА АКТИВНОСТ - НЕМА ОГРАНИЧУВАЊА НА ПЛОДОРЕД.

Bringing plant potential to life

Заштита на јаболкото од болести и штетници

Секоја сезона за заштита на јаболкото треба да започне со „зимско третирање“ против презимувачките форми на болести и штетници. Наша препорака е тоа да се направи со комбинацијата од бакарниот фунгицид NORDOX 75 WG и инсектицидот БЕЛО МАСЛО 98,5 ЕЦ. Значајно е да се напомене дека оваа апликација треба да се изврши со доволно количество вода за растенијата да бидат буквално искапени со растворот.

Пишува: дипл. агр. Зоран Голубовски

Пролетниот период („розе пупка“ до прецветување) од годината е најважен за заштитата на јаболкото. Во овој период најголем притисок во насадите има од примарните зарази на чадливата дамкавост на листот (*Venturia inaequalis*), која во подоцнежните фази (прецветување, формирање и пораст на плодови) создава секундарни зарази – краставост на плодот (*Fusicladium dendriticum* и *Spilocaea pomi*), кои се сериозна закана за јаболката.

Доколку во овој период немаме оптимална фунгицидна заштита, опасноста од секундарни зарази се зголемува прогресивно, а шансите за поправање на пропуштените се многу мали. Само со спроведување на стратешки позиционирана и превентивна програма за заштита можеме да очекуваме здрави насади и сигурен и квалитетен род.

Во продолжение следуваат најважните информации и препораки за избор на препарати и тајминг за апликација кои водат кон успешно сузбивање на причинителите на ова заболување.

Чадливата дамкавост (*Venturia inaequalis*) презимува на мртвото ткиво од опаднатите листови во овоштарникот, а може да се случи конидиите или аскоспориите да останат и на самото дрво (под кората, во мумифицирани плодови или заостанати листови по гранките).

Уште во раната пролет (март), со појавата на првите топли денови и повремени врнежи од дожд, условите за продолжување на развојот на болеста се задоволени. Габата формира плодоносни тела, аскуси, кои кога ќе ја достигнат зрелоста, пукаат и ослободуваат огромен број аскоспори кои носени од ветрот со брза прогресија ја шират заразата низ целиот овоштарник.

Затоа, секоја сезона за заштита на јаболкото треба да започне со „зимско третирање“ против презимувачките форми на болести и штетници. Наша препорака е тоа да се направи со комбинацијата од бакарниот фунгицид NORDOX 75 WG и инсектицидот БЕЛО МАСЛО 98,5 ЕЦ. Значајно е да се напомене дека оваа апликација треба да се изврши со доволно количество вода за растенијата да бидат буквално искапени со растворот.

рака е тоа да се направи со комбинацијата од бакарниот фунгицид NORDOX 75 WG и инсектицидот БЕЛО МАСЛО 98,5 ЕЦ. Значајно е да се напомене дека оваа апликација треба да се изврши со доволно количество вода за растенијата да бидат буквално искапени со растворот.

За развој на болеста неопходна е висока влажност (односно присуство на капка вода на растителните површини – дожд или роса), а во зависност од температурата, се разликува времетраењето до почетокот на инфекцијата. При температури од 0 до 10°C се потребни од 14 до 48 часа до појава на инфекцијата, но ако температурите се од 10 до 24°C, времето се скратува на само девет часа.

Првите видливи симптоми ги забележуваме на крајот од инкубациониот период кој може да трае и само осум дена ако температурите се околу 18°C.

Зимското третирање е одлична основа за почеток на сезоната, а со завршување на фенофазата „гљувчеви уши“ и почеток на „розе пупка“ време е да се започне со спроведување на превентивната програма и „редовните“ апликации.

Променливите временски услови не дозволуваат голем простор за импровизации и измени во редоследот и интервалите помеѓу третирањата. За секој производ кој се користи за заштита на растенијата постои место во програмата кога тој може максимално да ги докаже своите квалитети.

Фунгицидот CHORUS 75 WG е системски производ кој идеално се вклопува во програмата токму во овој период (се употребува во периодот од розе пупка до прецветување).

Го заштитува растението „одвнатре“ на тој начин што по навлегувањето во ткивото го спречува продирањето на габата во внатрешноста (спречува појава и ширење на инфекција). Карактеристично за фунгицидот CHORUS 75 WG е тоа што

одлично дејствува и при пониски средни дневни температури (околу 10°C) што е многу чест случај во пролетниот период.

CHORUS 75 WG го решава проблемот и на веќе започната инфекција во насадот, со куративно дејство (48 до 72 часа од почетокот на инфекцијата). За да се обезбеди и површинска заштита на растението, при подготовка на растворот за апликација му се додава контактен „партнер“ (ХРОМОЗЕБ 80 ВП) кој дава заштита на површината на листот при евентуални поволни услови за инфекции во првите неколку денови по апликацијата (врнежи).

Интервалите меѓу апликациите во овој период се 7-10 дена, што значи дека во периодот до крајот на цветањето треба да се извршат две до три апликации со комбинацијата CHORUS 75 WG + ХРОМОЗЕБ 80 ВП. (зависно од времетраењето на периодот од розе пупка до крајот на цветањето).

Со тоа обезбедуваме континуирана фунгицидна покриеност на растителното ткиво во најкритичниот период од заштитата на јаболковите насади од чадливата дамкавост (краставоста на плодот на јаболкото).

Во текот на овој период е потребно да се употреби и производ за сузбивање на штетниците на јаболкото, кои веќе активно се хранат и причинуваат штети на младите делови од растенијата. Од палетата на производи за оваа намена во овој период го препорачуваме инсектицидот KARATE ZEON 5 SC (контактен производ со извонредно брзо „knock down“ дејство и широк спектар на штетници што ги сузбива).

Подоцна, во фенофаза на формирање на младите плодови, се соочуваме со други специфичности во насадите со јаболка, па затоа во превентивната програма се вклучуваат други производи, но за тоа поопширно во некоја друга пригода.

Од еден хектар,

Според Коле, најсоодветен препарат за заштита на кореновиот систем е „Армицил“, висококвалитетно средство кое се става во кореновиот систем обично пред процесот капка по капка или заедно со полевањето. Во врска со заштитата на листот, треба да се обрне посебно внимание на неговата заштита од трипс, заболување кое може да се детектира со лупа.

Пишува: Марјан Кировски

Стручни совети од АПРЗ:
СШојан Глићоров

Краставицата е вид на култура кој бара специфични услови на одгледување како резултат на нејзиниот значително брз пораст. Бара многу светлина, 10-12 часа на ден, а во април мора да се посвети многу внимание на заштита од болести меѓу кои најчести се бактериската аглеста дамкавост и пламеница.

Коле Вучков е земјоделец од струмичкото село Просениково кој активно се занимава со земјоделство повеќе од 20 години. На површина од 10 декари тој одгледува домати и краставици кои му носат просечен принос од 125 тона по реколтата. Откако ги направил оранжериите со парно греење, тогаш и почнал да се занимава со земјоделство. Во парното греење со моќност од 1 мегават има вложено 16.000 евра. Годишно во просек троши од 300 до 350 кубика дрва. Претежно одгледува калунга, холандска сорта на краставици, но имал обиди и со сортата невада, која е малку поскапа. Иако и двете се со одличен квалитет, калунгата е поекономична, а и ја сади веќе подолго време и има искуство во нејзиното одгледување. Според Коле, процесот на расадување започнува со полнење на мешавина од земја и хумус во мали чаши во кои се става расадот затоа што не е препорачливо веднаш да се

ставаат на големи садни површини. Потоа се пресадуваат таму каде што треба да се одгледуваат.

Што се однесува до ѓубрењето и наводнувањето, Коле советува дека прво треба да се направи анализа на почвата и доколку има некои недостатоци, треба да се интервенира навреме, по што се наводнува. Ѓубрењето се почнува со помалку ѓубриво во почетната фаза и како што расте краставицата, се зголемува и количеството на ѓубриво.

За одгледување на краставици во зимскиот период, парното греење е неопходно за да им ја обезбеди потребната температура за правилен раст. Начинот на наводнување е со системот капка по капка. Се обезбедува влажност онолку колку што налагаат временските услови (релативната влажност на воздухот за одгледување на краставицата треба да изнесува 60-70%, додека онаа на почвата 70-80%). Следува врзување на манила што им овозможува исправен раст на краставиците, а потоа се вообичаените процедури, прскање, наводнување и проветрување. Коле нагласува дека е од голема важност чувањето на кореновиот систем и неговата заштита.

Според Коле, најсоодветен препарат за заштита на кореновиот систем

125 тона домати и краставици

е „Армицил“, висококвалитетно средство кое се става во кореновиот систем обично пред процесот капка по капка или заедно со полевањето. Во врска со заштитата на листот, треба да се обрне посебно внимание на неговата заштита од трипс, штетник кој може да се детектира со лупа.

Што се однесува до очекувањата во однос на цената и исплатливоста, Коле не очекува големи промени во однос на стандардната откупна цена од 50 денари по килограм. Неговиот принос на краставици се движи околу 15 тона од декар од првата реколта. За подобрување на приносот - опрашување користат бумбари. Многумина во струмичко користат бумбари за опрашување, кои чинат 100 евра за два и пол месеца, колку што трае животот на бумбарот.

Држачот се премачкува со маси за заштита од мравки

Котел за греење вода на грѣв со моќност од 1 MW

Систем за греење (ребрасна цевка) и систем капка по капка

Систем за греење со ребрасни црева

Сузбивање на ЦРНИОТ житарец

Црн жиџарец, *Zabrus tenebrioides*

Парење на црн жиџарец

Многу важна мерка за намалување на штетите од овој штетник е примената на плодоредот. Ниските зимски температури (под -10°C) не му одговараат и се добра природна заштита. Од хемиска заштита се препорачува Actara 25 WG 150-200г/ха односно $1,5-2 \text{ г}/100 \text{ m}^2$, Basudin 600 EW и некои други соодветни инсектициди

Пишува: дипл. агр. инж. Валентин Захариев

Еден од најприсутните штетници на житните култури е црниот житарец (*Zabrus tenebrioides*). Доколку не се третира навреме, тој може да направи големи штети. Најмногу трпат озимите сорти на пченица, јачменот, ржта, тритикалето, а понекогаш и пченката. Помеѓу дивите житарки овој инсект ги преферира *Poa* spp., *Eremopyrum* spp., *Phleum pratense*, *Alopecurus pratensis* и *Elytrigia repens*.

Во овој период штетникот се наоѓа во вториот ларвин стадиум, а со почетокот на пролетта ќе влезе во третиот стадиум, со што започнува и со интензивно хранење. Во мај преминува во фазата на кукла.

Ова е инсект од редот Coleoptera, од фамилијата Carabidae. Имагото (возрасниот инсект) е со издолжен облик, долг околу 18 mm, со сјајно црна боја на телото, а нозете и антените се кафеави. Ларвата е белуздава со кафена глава и граден дел, а достигнува должина до 30 mm.

Штетите што ги прават ларвите се карактеристични и лесно се забележуваат. Се хранат со листовите коишто ги вовлекуваат во каналчињата што ги прават, каде што целосно ги јадат (освен нервите) и потоа ги отпуштаат со што се добива впечаток дека штетите се од измрзнување.

Кон крајот на мај се појавува имагот, кога житата ја достигнуваат млечната зрелост. На почетокот е фотофобен, а подоцна фотофилен, кога се сонча на класјето повремено прелетувајќи поголеми растенија. Овој период трае до 15 дена. Инсектот е најактивен на температура од 20 до 26°C , додека над 36°C угинува. Кога ќе престане со летањето, започнува со исхрана од зрната. По кратко време престанува со исхраната и влегува во дијапауза сокриен во почвата (особено при сушни услови) во траење од 20 до 90 дена. За време на летниот период тој се закопува во земјата на длабочина до 40 cm. Во текот на август излегува и повторно е фотофобен, хранејќи се со растурени зрна и класје по завршената жетва. Тогаш започнува положувањето на јајцата, на длабочина од 10 до 20 cm. Една женка може да положи 120-270 јајца со големина до 2 mm, овални, односно сјајнобели. Јајцата се развиваат од 9 до 25 дена, во зависност од средната дневна температура. Ларвите се изведуваат со првите есенски дождови и прават каналчиња вертикално околу растенијата.

Земјоделците во овој период треба да ја зголемат контролата на своите посеви при што ако забележат појава на овој штетник веднаш треба да реагираат за негово сузбивање. Многу важна мерка за намалување на штетите од овој штетник е примената на плодоредот. Ниските зимски температури (под -10°C) не му одговараат и се добра природна заштита. Од хемиска заштита се препорачува Actara 25 WG 150-200г/ха односно $1,5-2 \text{ г}/100 \text{ m}^2$, Basudin 600 EW и некои други соодветни инсектициди. ■

SAME

TRADITIONALLY INNOVATIVE

SAME DEUTZ-FAHR

Argon³

20.900€
1.285.350ден.

14.800€
910.200ден.

Solaris

Tiger

15.600€
959.400ден.

Генерален застапник за SAME DEUTZ-FAHR за Р, Македонија

AGROVOJVODINA МЕХАНИЗАЦИЈА - NS D.O.O.E.L.

ул. Првوماјска б.б. н.Пинтија, 1050 Скопје; Тел./факс: 02/27 94 124; 27 00 904; 27 00 915

Со гибберелинска киселина до поголеми зрна грозје

Резултатите покажаа извонредно дејство на GA_3 врз сортата „чауш“, значајно дејство врз сортата „мускат италија“ и незначително дејство врз сортата „смедеревка“. Влијанието на GA_3 кај сите сорти предизвика изедначување на зрната по големина и забрзување на зреењето за 7-10 дена во однос на контролната варијанта.

Пишува: проф. д-р Крум Бошков

Гибберелинската киселина е растителен хормон кој се наоѓа во растенијата. Се јавува како регулатор на растот. Употребата на гибберелинската киселина многу значајно влијае на квалитетот на грозјето. Во зависност од моментот на употреба и од концентрацијата, се предизвикува пораст на крилцата на гроздот, проретчување на зрната и зголемување на зрната. Се добива грозд, разгранет и разреден, лесен за уредување во насадот и центарот за пакување, многу привлечен за потрошувачот. Најчесто се применува кај бессемените сорти, но се употребува и кај семените сорти. Концентрацијата и начинот на аплицирање зависат од сортата, фенофазата, односно развојот на гроздот. Се аплицира пред цветање, за време на цветање и во моментот на различна димензија на зрното, 2-3 мм или 7-8 мм. Апликацијата може да се изведе со атомизери или со кофички. Сите овие фактори ја определуваат концентрацијата на гибберелинската киселина.

Употребата на гибберелинската киселина, утврдувањето на концентрацијата и моментот на аплицирање во зависност од сортата и приносот е сложен процес кој трае со години. Потребни се сложени и координирани испитувања, пред сè, за утврдување на погодноста на одредена сорта за употреба на гибберелинска киселина. Погрешната употреба на гибберелинската киселина може да доведе до губење на приносот кај семените сорти.

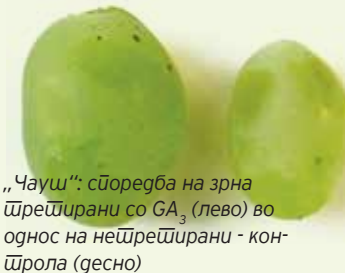
Експерименти со гибберелинска киселина

Најочигледен пример за правилна употреба на гибберелинската киселина и нејзиното извонредно дејство е сортата „султанина“. Од сорта со голем и долг грозд со мали зрна, со употреба на гибберелинската киселина се добива краток и раширен грозд, растресит, со големи зрна.

Со нашите испитувања ги опфативме сортите „мускат италија“ како перспективна сорта, „чауш“ како локална сорта, но со извонреден квалитет, и сортата „смедеревка“ како винска сорта со комбинирани својства како винска и трпезна сорта. Со испитувањата опфативме само една фаза во развојот на овие сорти, по цветање, кога големината на зрното е 2-3 мм и седум дена подоцна со иста доза на гибберелинска киселина во двата случаја.

Резултатите покажаа извонредно дејство на GA_3 врз сортата „чауш“, значајно дејство врз сортата „мускат италија“ и незначително дејство врз сортата „смедеревка“. Влијанието на GA_3 кај сите сорти предизвика изедначување на зрната по големина и забрзување на зреењето за 7-10 дена во однос на контролната варијанта.

Кај сортата „мускат италија“, гибберелинската киселина предизвика зголемување на масата на зрното од 8,1 грам кај контролата до 9,1 грам кај третманот. Во гроздот на

Пакување на GA₃

Таблетка од GA₃

Расшворање на GA₃ во вода

„мускат италија“ третирана со GA₃, визуелно се забележува изедначеност на зрната по големина. Најзначајна промена се забележува во времето на зреење, третираното грозје побрзо зрее во однос на контролното, во исто време содржината на шеќер изнесува 183 г/л со 5,7 г/л вкупни киселини во однос на контролата, каде што содржината на шеќер изнесува 140 г/л со 7,1 г/л вкупни киселини.

Дејство на GA₃ врз сортата „чауш“

Гиберелинската киселина покажа извонредно дејство кај сортата „чауш“, предизиковајќи зголемување на масата на зрното до 7,5 грама кај третманот во однос на 4,9 грама кај контролата, забрзување на зреењето од 148 г/л шеќер и 4,4 г/л вкупни киселини кај третманот во однос на 122 г/л шеќер и 5,6 г/л вкупни киселини кај контролата.

Кај сортата „смедеревка“ третманот со гиберелинска киселина предизвика сличен ефект како кај сортата „мускат италија“: зголемување на тежината на зрната за еден грам, што повеќе се должи на изедначувањето на тежината на малите со тежината на големите зрна.

Третманите со гиберелинска киселина покажаа дека ефектите зависат од многу фактори. Во однос на применетите третмани, два пати по цветање, со високи дози, најсилно дејство се изрази кај сортата „чауш“ со дуплирање на масата на зрното. Кај сортите „смедеревка“ и „мускат италија“ овие третмани предизвикаа незначително зголемување на масата на зрното, но затоа покажаа извонредно значајно дејство во изедначувањето на зрната по големина и забрзувањето на зреењето.

Хронометриско испитување на нормите за предложените мерки

За хронометриско испитување на одредени ампелотехнички мерки се користени сезонски работници. Мерено е времето потребно за изведување на третирањето со гиберелинска киселина и ампелотехничките мерки.

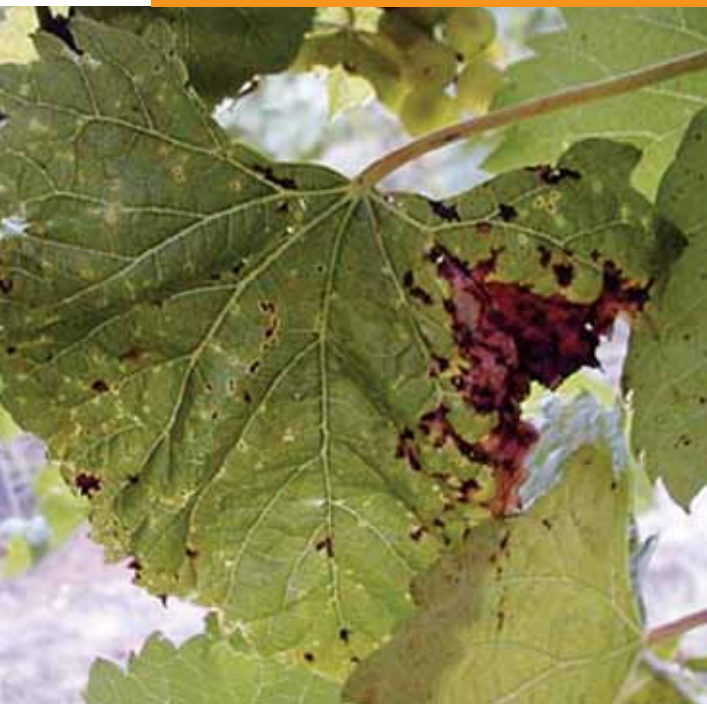
За изведување на мерката дефолијација, лачење на ластарите и проретчување на гроздовите и зрната еден работник за осум часа работно време може да ги изведе овие операции на три реда. За 1 ха се потребни околу 13 работни денови. За два хектара, колку што предлагаме да бидат ангажирани, потребни се 26 дена, почнувајќи неколку дена по завршувањето на цветањето. За извршување на мерката третирање со гиберелинска киселина еден работник поминува еден ред за 15 минути при што троши 3,3 литри раствор доколку третира со прекин од лоза до лоза и пет литри доколку третира без прекин. Со една пумпа може да третира 2-3 реда. За 40 реда потребни се 200 литри раствор аплицирани со грбна пумпа и 20 таблети со гиберелинска киселина. За осум часа работно време, односно шест часа ефективна работа, може да ја изведе оваа операција на 24 реда или 2 ха ги поминува за четири дена. За ангажирање на овие работници пред и за време на берба се потребни дополнителни десет дена.

Вкупното ангажирање на работна рака за изведување на ампелотехнички мерки изнесува 40 дена. Со дневница од 600 денари работниците чинат 24.000 денари на два хектара или 12.000 денари на еден хектар. Истовремено го зголемуваат процентот на пакувано грозје за 20-30%. Ова грозје има цена од 18 ден/кг за разлика од остатокот на непакваното грозје кое има цена од 6 ден/кг.

Сорта	Мускат италија	
Показател	Контрола	GA ₃
Маса на гроздот - во грамови	800,5	909,4
Маса на 100 зрна	815,7	911,1
Процент на гроздинка	1,7	1,5
Процент на лушпа	5,0	4,9
Процент на семки	2,2	1,4
Процент на месо	91,1	92,2
Скелет	6,6	6,4
Тврд остаток	8,9	7,8
Структурен показател	10,3	11,9
Содржина на шеќер: g/dm ³	140	183
Содржина на вкупни киселини: g/dm ³	7,1	5,7
Индекс на сладост	20	32

Сорта	Чауш	
Показател	Контрола	GA ₃
Маса на гроздот - во грамови	294,4	575,0
Маса на едно зрно	4,9	7,5
Процент на гроздинка	3,0	1,3
Процент на лушпа	5,7	4,2
Процент на семки	1,7	0,8
Процент на месо	89,6	93,8
Скелет	8,8	5,4
Тврд остаток	10,4	6,2
Структурен показател	8,6	15,1
Содржина на шеќер: g/dm ³	122	148
Содржина на вкупни киселини: g/dm ³	5,6	4,4
Индекс на сладост	22	34

Сорта	Смедеревка	
Показател	Контрола	GA ₃
Маса на гроздот - во грамови	491	564
Маса на 100 зрна	345,3	425,0
Процент на гроздинка	3,0	3,5
Процент на лушпа	7,3	10,5
Процент на семки	3,3	2,7
Процент на месо	86,4	83,3
Скелет	10,2	14,0
Тврд остаток	13,6	16,7
Структурен показател	6,4	5,0
Содржина на шеќер: g/dm ³	156	167
Содржина на вкупни киселини: g/dm ³	7,3	6,8
Индекс на сладост	21	25

Превенција на виновата лоза од ескориоза

Пишуваат: дипл. земјод. инж. Илија Коцевски,
дипл. земјод. инж. Игор Настов

Ескориозата е многу опасна болест на виновата лоза, бидејќи причинителот навлегува длабоко во дрвото од ластарите, поради што причинува пукање на кората, изумирање на ластарите и краците, па и цели лози, од каде што доаѓа и името „мртва рака“ („dead arm“).

Долготрајната употреба на бакарните фунгициди против пламеницата на виновата лоза го спречувале развојот на ескориозата, меѓутоа со воведувањето на органските фунгициди во заштитата на виновата лоза од пламеница повторно се реактивирал развојот на ескориозата. Габата што ја предизвикува ескориозата (црна дамкавост) на виновата лоза живее во кората и дрвото, а покрај пикнидиите, презимува и како мицелиум. Фруктифицира на лакови и ластари пред и по резидба, а бидејќи брзо се пренесува, ги зафаќа и здравите ластари во основата, при што тешко се сузбива. Оштетувањето на ластарите, посебно во основата, придонесува да дојде до изумирање на базалните папки и издолжување на лаковите, со што значително се нарушува системот на кроење (резидба). Значителни штети има кога се зголемени врнежите во критичните фенофази (фаза набабрување на папките и фаза 2-3 листа). Инфекциите се остваруваат ако ластарите бидат навлажнети, а тоа се врнежи од 10 мм по одреден сушен период. Болеста во лозјата се јавува во вид на жаришта, додека паразитот на поголеми растојанија се пренесува со заразен саден материјал.

Заштита на виновата лоза од ескориоза (*Phomopsis viticola*)

За спречување на ескориозата неопходно е да се преземаат повеќе превентивни хигиенски и хемиски мерки. При кроењето да се изрежат, внимателно да се соберат и запалат сите заразени делови од лозата, како и старата кора. Да се изврши задолжително зимско прскање по кроењето, а пред набабрувањето на папките со фунгуран-ОХ кој претставува контактен фунгицид со 77% бакарен хидроксид. Се применува доза од 3 до 4 кг/ха.

Во фаза на набабрување на папките и до 4-5 листа, треба да се употребува превентивниот фунгицид со контактно дејство Делан 700 ЊГ од програмата на БАСФ - Германија, кој содржи активна материја дитианон 70 %, во концентрација од 0,05 %, односно 0,5 кг/ха, кој покрај црната дамкавост успешно ја спречува и пламеницата на виновата лоза.

ПРЕТХОДНА НАЈАВА

за објавување на јавен оглас за избор на демонстративни пилот фарми за финансиска поддршка за искористување на обновливи извори на енергија и подобрување на енергетската ефикасност

Проектот „Промоција на одржливи земјоделски практики, енергетска ефикасност и искористување на обновливи извори на енергија во руралните заедници на Република Македонија“ – Агронергија спроведуван од Здружението на граѓани Центар за промоција на одржливи земјоделски практики и рурален развој - ЦеПроСАРД со финансиска поддршка на Шведската агенција за соработка и развој – Sida, ги известува сите заинтересирани правни и физички лица дека во **средината на април 2011 година**, ќе се објави Јавен оглас за доставување на барања за финансиска поддршка за искористување на обновливи извори на енергија и подобрување на енергетската ефикасност.

Проектот Агронергија ги поврзува земјоделството и руралните средини со обновливите извори на енергија и енергетската ефикасност, на начин кој е достапен и применлив за фармерите.

1. Предмет на огласот ќе биде избор на демонстративни пилот фарми за добивање на финансииска поддршка за искористување на обновливи извори на енергија и подобрување на енергетската ефикасност.

2. Финансиски средства на избраните демонстративни пилот фарми се доделуваат како неповратна финансиска поддршка (грант) во износ од 50% од вредноста на прифатливите трошоци по мерка, од минимум 1000 евра до максимум 10000 евра.

3. На огласот ќе може да аплицираат сите заинтересирани физички и правни лица од Република Македонија за следните мерки/ технологии:

1. Користење на арско ѓубре од сточарски фарми за добивање на биогаз;
2. Користење на сончева енергија во производство на млеко;
3. Користење на зелена биомаса за производство на биогаз;
4. Користење на сончева енергија за сушење на зеленчук и овошје;
5. Користење на земјоделски отпад за брикетирање;
6. Користење на шумски/дрвен отпад за производство на брикети и пелети;
7. Користење на ветерната енергија на фарма;
8. Користење на фотоволтаични системи на фарма.

4. Право на учество на Огласот имаат:

- Индивидуален земјоделец – вршител на земјоделска дејност регистриран согласно Законот за вршење на земјоделска дејност;
- Индивидуален земјоделец – носител на семејно земјоделско стопанство кој се стекнал со статус на осигуреник согласно Закон за пензиско и инвалидско осигурување;
- Носител на семејно земјоделско стопанство кој се занимава со земјоделството како дополнителна дејност;
- Трговец поединец или трговско друштво – регистрирани согласно Закон за трговски друштва;
- Задруги регистрирани согласно Законот за задруги;
- Сопственици на шуми за подобро користење на економската вредност на природните ресурси во согласност со Законот за шуми, само за мерката 6.

5. Прифатливите трошоци, условите за прифатливост на апликациите, критериумите за вреднување на понудите, придружната потребна документација и постапката за избор ќе бидат детално специфицирани во Тендерската документација која ќе биде составен дел од Јавниот оглас на денот на неговото издавање. Рокот за доставување на документите ќе биде 30 дена од денот на негово објавување.

Сите документи и обрасци кои ќе бидат потребни за аплицирање, вклучувајќи ја Пријавата и Тендерската документација во кои се содржани сите информации за критериумите, условите за прифатливост на апликациите и условите за финансирање и останатите информации кои се неопходни за изготвување на Пријавата за учество на огласот во електронска форма ќе бидат објавени на веб-страницата на ЦеПроСАРД - www.ceprosard.org.mk.

Јавниот оглас ќе биде објавен и во неколку дневни весници и ќе биде промовиран на информативна кампања. Кампањата за Јавниот оглас, условите и начинот за аплицирање вклучува организирање на промотивни сесии во пет градови во Македонија во текот на првата половина на месец април 2011 година.

Демонстрирани современите достигнувања во овоштарството

Практична демонстрација на помотехнички мерки на Шерен

Презентација во Ресен

Федерацијата на фармерите на РМ, во соработка со еден од најдобрите овоштарски консултант од Словенија, Франц Котар, во Ресен организираше презентација за техничко-технолошките достигнувања во овоштарството преку анимација, едукација и практични совети според моделот на интегративно-интегрален консалтинг за овоштарство каков што се практикува во Хрватска и Федерацијата БиХ- Република Српска со компанијата “Инвентивни решенија Д.О.О. Велика Горица” и “ИнвеР Градишка” и нивниот надворешен соработник Франц Котар.

Според Котар, интегралниот пристап кон овоштарството се темели на правилната употреба на најсовремените интегрални знаења од областа на овоштарството и нивна оптимална организација во вистинско време и со помали трошоци, со што се овозможува максимален ефект, а со тоа и максимално искористување на природните ресурси на сонце, вода, почва и CO₂.

На презентацијата беше објаснет начинот кој на овоштарите ќе им помогне во санација и стандардизација на постојните технологии со интегрален пристап кон овоштарството, воведување на онлајн метео-био мониторинг, благовремено известување за неопходноста од превентивни мерки за заштита преку СМС пораки, како и перманентно едуцирање преку порталот за овоштарство.

Исто така, се нагласија и позитивните резултати од намалувањето на трошоците при примена на нови техничко-технолошки достигнувања и остварувањето поголеми приноси на иста единица површина.

Сето ова се извршува преку примена на практични искуства на овоштарите од најнапредните земји во оваа гранка (Ј. Тирол, Австрија, Холандија, Белгија и Словенија).

На настанот присуствуваа околу 50 овоштари од Ресен, Битола и Охрид, а беше презентирано искуството во технологијата на производство, со посебен акцент на:

- Квалитетно основање на нови овоштарници со правилно педоклиматско бонитирање на просторот и избор на оптимална технологија на производството;
- Правилан избор на садниот материјал и правилан систем на одгледување и густина на садниците со која се постигнува производство од 40 до 60 тона јаболка од прва класа по хектар, секоја година од почетокот на полн принос во третата или најдоцна четвртата година по подигањето на насадот;
- Избор на најсовремена механизација, опрема и мрежа со примена на најсовремени технолошки достигнувања во помотехниката, прихраната, наводнувањето, заштитата на растенијата, а особено во бербата на овошјето и неговото складирање;
- Дружување на овоштарите во кооперативи - задруги;
- Континуирана промоција на готови производи и ширење на овоштарски култури кај сите целни групи на населението;
- Воведување на приватна советодавна практика.

Покрај презентацијата, Котар во близина на ресенското село Царев Двор демонстрираше современи помотехнички мерки на овоштарите од овој крај, кои имаа можност да видат како странските експерти практично работат на ова поле.

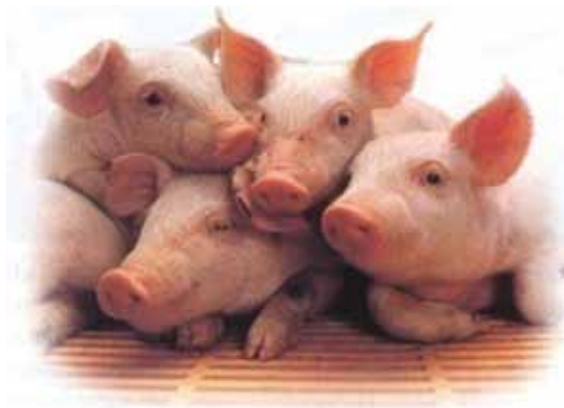
На крајот, членовите на иницијативниот тим (Александар Томоски - „ИнвеР” - Тетово во основање, Франц Котар - надворешен соработник на „ИнвеР” - Тетово во основање и Благојче Најдовски - „Моја земја”) за изработка на идејна визија и стратегија за развој на овоштарството во РМ со лидерот на проектот, Андрија Секуловски, се договорија:

Во најскоро време (во рок од 30 дена) да се направи заеднички проект за изработка на идејна визија и стратегија за развој на македонското овоштарство со покана до клучните луѓе во постојните институции заинтересирани за интегрален развој на македонското овоштарство;

- Да се формираат потпроектни тимови задолжени за изработка на парцијални стратегии - најдоцна за 90 дена;
- Преку списанието „Моја земја” и останатите информативни системи да се работи на континуирана промоција на овоштарската култура во Македонија и пошироко;
- Преку списанието „Моја земја” и интернет-порталот да се започне со школа за овоштарство на ниво на хоби, на аниматиско и на професионално ниво.
- Во најмалку два овоштарски региона во 2011 година да се изработи проектно имплементатиски интегратиски интегрално овоштарски консалтинг, во соработка со Франц Котар, проектен консултант за овоштарство од Р. Словенија.

Преку списанието „Моја земја” да се изработи аниматиска овоштарска екскурзија во Словенија, Хрватска и Република Српска за подобро запознавање на современите развојни трендови во овоштарството во регионот.

(Франц Кошар, Благојче Најдовски, Андрија Секуловски, Александар Томоски)

Компјутеризација на сточарското стопанство – Софтверски пакет за матична евиденција во свињарството

Техниката и технологиите денес се силно развиени и даваат можности за нивно искористување во сите сегменти од работењето, меѓу кои и во свињарството. Нашиот тим со својата работа и искуство дизајнираше непрекорен софтверски пакет за матично книговодство во свињарството кој ќе ви овозможи следење на развојот на свињарската фарма и голем број анализи и пресметки кои ќе ја зголемат ефикасноста во вашето работење.

Софтверскиот пакет содржи:

- Матични картони за маторици
- Матични картони за нерези
- Регистар на подмладокот
- Модул за следење на гоеењето
- Модул за вештачко осеменување
- Комерција
- Статистичка обработка
- Посебен дел за евиденција по одделенија и сл.

Апликацијата е изработена со користење на најновите технологии што во моментот ги нуди Microsoft SQL Server 2008, развојните алатки Microsoft Visual Studio.NET 2008, Reporting Services. Корисничкиот интерфејс овозможува прегледност во работата, олеснување на работата и зголемена ефикасност.

Користејќи ги новите современи технологии и алатки, апликацијата овозможува и веб-ориентиран пристап при што корисникот, каде и да се наоѓа и во кое било време, може да пристапи до податоците и да го дознае она што му е потребно во моментот.

Технички предуслови потребни за функционирање на софтверот:

Оперативен систем:

- Windows XP или
- Windows Vista или
- Windows 7

Презентациско ниво:

- Microsoft .NET Framework 3.5

База на податоци:

- SQL Server 2008

Софтверот ги исполнува следниве барања:

- Мултитаскинг: систем кој е способен да извршува повеќе од една задача истовремено;
- Графички кориснички интерфејс;
- Операции кои се едноставни за користење и транспарентни.

Софтверот е едноставен за користење, вклучува менија, маски на екранот со логички воден дијалог. Повторниот внес на податоци е минимизиран.

Сакаме да укажеме дека за подигање на нивото на компјутеризација во свињарските фарми е неминовна помошта од пошироката општествена заедница (Министерството за земјоделство на Р. Македонија, Агенцијата за финансиска поддршка за развој на земјоделството и руралниот развој, програмата ИПАРД, ФФРМ, разни фондови и сл.) и тоа во однос на набавката на одреден број компјутери и апликативни програми и нивно дистрибуирање на сточарските фарми. Нашиот придонес може да биде во делот за техничка поддршка околу аплицирање за добивање средства преку програмата ИПАРД.

На овој начин веруваме дека мошне брзо ќе се афирмира компјутеризацијата во аграрното стопанство и компјутерите ќе станат најголеми консултанти на нашите сточарски производители.

За какви било информации, тимот на „Еликософт“ им стои на располагање на сите заинтересирани субјекти.

Повеќе информации може да најдете на следниов линк: <http://elikosoft.com.mk/mes.html>.

Штали за слободно држење на молзни крави

Пишуваат: дипл. инж. агр. Зоран Налетоски, м-р Наташа Матева

Ваквиот систем на одгледување на кравите може да биде на длабока простирка и одгледување во поединечни боксови. Двата система имаат по две одделенија: за молзење (молзилиште), дел за одмор, како и за исхрана на грлата.

Експонирањето на генетскиот потенцијал на молзните крави е можно само во услови на добра нега, исхрана и, пред сè, со обезбедување на оптимални услови во објектите каде што престојуваат. При планирањето на изградбата на овој тип штали треба да се води сметка за големината на стадото, односно категориите на говеда што ќе се одгледуваат.

Табела 1. Типични категории на говеда на фармата во текот на годината со 13 месеци меѓутелидбен период, 50% добиени женски телиња и продажба на машките телиња непосредно по одбивањето, 5% смртност и обезбедување на 25 јуници на 100 крави за ремонт на стадото.

Вкупен број на грла	40	80	150
Крави во лактација	16	33	62
Пресушени крави	4	7	13
Вкупно крави	20	40	75
Телиња и јуници			
0 - 2 месеци	1	3	6
3 - 4 месеци	1	3	6
5 - 8 месеци	4	7	13
9 - 12 месеци	4	7	13
13 - 15 месеци	2	5	9
16 - 24 месеци	8	15	28
Вкупно млади грла	20	40	75

Кај овој систем на одгледување, шталите може да бидат едно-редни, двoredни и повеќередни.

Ваквиот систем на одгледување на кравите може да биде на длабока простирка и одгледување во поединечни боксови. Двата система имаат по две одделенија: за молзење (молзилиште), дел за одмор, како и за исхрана на грлата.

При одгледување на длабока простирка потребно е да се обезбеди простор од 5,8-7,4 m² по крава. Кај овој систем простирката (сламата) се надополнува секојдневно во количества од 1 kg/ден/грло, а чистењето е по потреба (3-4 пати годишно). Чистењето се врши рачно или со тракторска даска.

Вториот начин е решеткаст под, каде што изгубувањето е по гравитација, во септички канали и јами кои се наоѓаат под самата штала или на бетонски под каде што изгубувањето е со скрепер.

Димензиите во објектот (по ширина).

Боксови за лежење	2,10 m
Манипулативен ходник	3,00 m
Боксови за лежење	2,10 m
Простор за исхрана на грлата со прегради	3,00 m
Хранидбен ходник	4,00 m
Простор за исхрана на грлата со прегради	3,00 m
Боксови за лежење	2,10 m
Манипулативен ходник	3,00 m
Боксови за лежење	2,00 m
Површина по грла	9,82 m ²

Димензии на боксови за лежење

Тежина на кравите	Ширина (m)	Должина (m)	Висина на прегради (m)
450	1,10	2,10	1,02
550	1,15	2,15	1,07
630	1,20	2,20	1,14
730	1,20	2,30	1,20

При одгледување на говедата на длабока простирка, организацијата на шталата е слична, со тоа што не постојат боксовите за лежење.

Важен фактор е воведувањето компјутерска исхрана на говедата. Кај слободниот систем на држење на говедата, потребно е да се предвидат неколку простории и коридори за овозможување лесен пристап од шталата до молзилиштето.

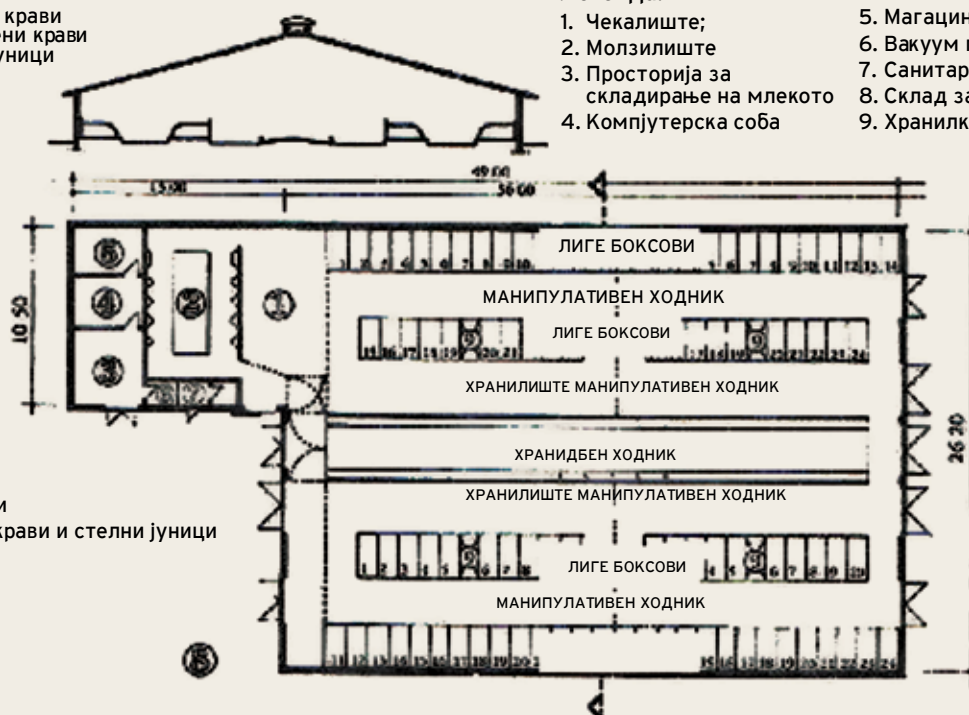
Молзилиштето се состои од чекалиште, просторија за складирање, ладење на млекото и уреди за миене на системот за молзење. Во овој дел неопходно е да се инсталира опрема.

- огради и врата во чекалиште,
- уред за терање на кравите (гонич),

Капацитет
72 молзни крави
14 пресушени крави
8 стелни јуници

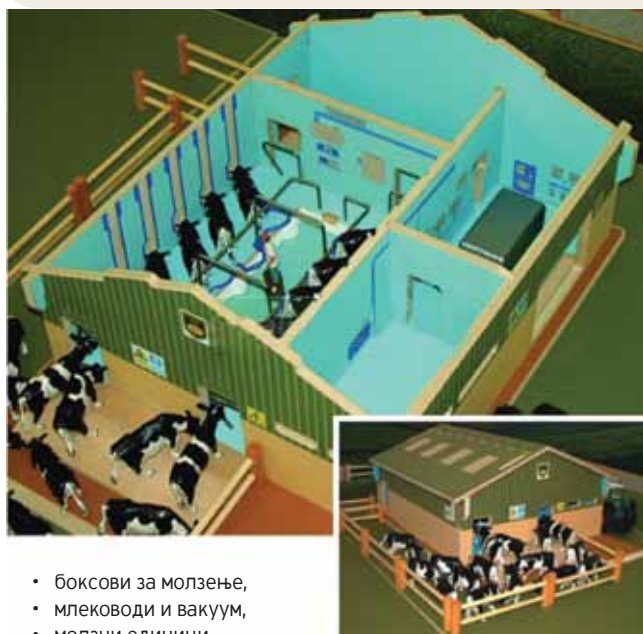
Легенда:

1. Чекалиште;
2. Молзилиште
3. Просторија за складирање на млекото
4. Компјутерска соба
5. Магазин
6. Вакуум пумпи
7. Санитарен јазол
8. Склад за концентрат
9. Хранилки за концентрат

I Молзни крави

II Пресушени крави и стелни јуници

- боксови за молзење,
- млеководи и вакуум,
- молзни единици,
- уред за идентификација на кравите,
- единици за контрола на млечноста,
- просторија за вакуум-пумпите,
- стационар за третман на проблематичните грла,
- магазин за храна,
- останати придружни простории (лабораторија, компјутерска соба, санитарни јазли).

Очевидни се предностите на овој систем:

- групирање на кравите според млечност, фаза на лактација и старост,
- користење на целосен оброк,
- преку транспондери или педометри, овозможено е програмирање и индивидуална исхрана во зависност од млечноста,
- молзење на грлата во посебна просторија одвоена од местото каде што грлата се хранат (се избегнува дигање на прашина), со што се добива повквалитетно млеко,
- подобро здравје на грлата,
- механизирани изгубувања,
- намален ангажман на работна сила, порентабилно работење.

Лежишта со длабока простирка	7,50 m
Граничник спрема стојалиштето за исхрана	0,10 m
Стојалиште за исхрана	3,00 m
Преграда	0,10 m
Хранидбен ходник	4,00 m
Преграда	0,10 m
Стојалиште за исхрана	3,00 m
Граничник спрема стојалиштето за исхрана	0,10 m
Лежишта со длабока простирка	7,50 m
Површина по крава	10,26 m ²

ВИСТИНСКИ **ПАРТНЕР**
НА ВАШИОТ **БИЗНИС!**

 КРЕДИТИ ДО 300.000 ДЕНАРИ

АГРО КРЕДИТ
за земјоделци

Скопје – Центар
ул. Рампо Левката 14
тел: 02/ 30 93 371

Скопје – Шуто Оризари
ул. Гарибалди 25
тел: 02/ 26 51 269

Струмица
ул. Дебарска 6
тел: 034/ 34 01 67

Гостивар
ул. ЈНА 21
тел: 042/ 22 10 17

Велес
ул. Владимир Назор 28
тел: 043/ 21 18 18

Кочани
ул. Димитар Влахов 72
тел: 033/ 27 85 56

Битола
ул. Жикица Јовановиќ-Шпанац 146 а
тел: 047/ 20 37 25

Прилеп
кеј 9-ти Септември 36
тел: 048/ 42 77 14

www.horizonti.org.mk

**finance
central
europe**

THE BEST INSURANCE COMPANY IN MACEDONIA 2004
THE BEST INSURANCE COMPANY IN MACEDONIA 2005
THE BEST INSURANCE COMPANY IN MACEDONIA 2006
THE BEST INSURANCE COMPANY IN MACEDONIA 2007
THE BEST INSURANCE COMPANY IN MACEDONIA 2008

 ВАРДАР
ОСИГУРУВАЊЕ

Член на Групацјата **triglav**

**ОСИГУРАЈ ГО СВОЈОТ КАПИТАЛ,
И ПРЕПУШТИ ГО ВО СИГУРНИ РАЦЕ!**

земјоделска механизација

ЕВРО-СТИЛ

БИТОЛА

LANDINI
од 50-230ks
2WD и 4WD

FAMAROL
Преса за сено и слама

CHANGFA APOLLO
од 40-90ks

CEL-MAK
ротациона
косачка

Универзална
редосеалка

TAFE 42 DI
TAFE 45 DI

**MASSEY
FERGUSON**
MF240

ул. Довлеџик ББ
7000 Битола, Македонија
e-mail: evro_stil@yahoo.com
факс. +389 47 236 100

ОПРЕМА ЗА МЛЕКАРСТВО
И МЛЕКОВОДНИ СИСТЕМИ

тел. +389 47 233 100

Април — најинтензивен месец на пчелните друштва

Пишува: Раде Каранфиловски, советник за пчеларство при АПИЦЕНТАР - БИТОЛА

Бурниот развој во месец април се однесува на пчелните друштва. Потребно е храна, топлина и простор за развивање. Секојдневно се изведуваат млади пчели и нови цветови од медоносни растенија. Приносите од мед и цветен прав се многу обилни. Овој месец може да се нарече месец на ГЛАВНА ПОЛЕНОВА ПАША, во кој работата на пчеларот е најинтензивна.

Подготовка на пчеларникот во април

Температурите се покачени и веќе е извршена комплетна смена на зимските пчели со летни, а друштвата имаат 5-7 рамки со легло. Овој месец често потфрлува со температурите (можно е да бидат ниски), а развиено е леглото за кое треба многу храна (4-5 kg) за да не дојде до гинење на друштвото и без проблем да се одржи пролетниот развој. Во април

цутат скоро сите овошки - круша, јаболко, вишна, цреша, праска, орев, рибизла; од шумските - јавор, јасен, бука и див костен; од тревите - глуварче и мртва коприва. Често пати се случува развојот на природата да биде многу напред од развојот на пчелните друштва. Како добри пчелари треба да се придржуваме кон едно напишано правило - **ДА НАПРАВИМЕ СЕ ШТО Е МОЖНО ЗА ДА ДОБИЕМЕ ШТО ПОВЕЌЕ ЛЕГЛО.** Поважни работи на кои пчеларот треба да обрне внимание во овој период од годината се:

Да обезбеди доволно простор во кошницата за носење на матицата и пчелите - често се случува донесениот цветен прав и мед да го блокираат просторот за носење на матицата. Во ваков случај потребно е да се одземе дел од поленот кој е вишок, со факач за полен или одземање на цела рамка со перга, а на нејзино место да се додаде празна или се додава нов празен продолжеток со рамки. Да не заборавиме дека со интензивното одгледување на легло па-

ралелно се лачи и восок, па можеме да го искористиме за градење на сатни основи и вишок на восок.

Во ова време се отстрануваат од употреба сите темни, стари и деформирани рамки за претопување, а се заменуваат со нови рамки со вградена сатна основа. За ова е потребно друштвата да имаат многу млади пчели и добар принос на нектар и полен. Новите додадени рамки пчелите ги градат за 3-4 дена и матицата ги занесува од двете страни. Во ова време матицата повеќе несе на новоизградените рамки.

Собирање на полен: поленот е незаменива протеинска храна за пчелите и луѓето, па неговото собирање во овој период како резервна храна е потребно за да не дојде до блокирање на пчелиниот развој. Треба да се одземе само вишокот на полен, а тоа се прави со „полено-факачи“ или цели рамки со перга веднаш да се конзервираат со некој од познатите начини на конзервирање. Ваквите рамки со перга можат да се додаваат во семејствата каде што има потреба, при недостиг на полен во природата од август до септември. Пролетниот полен е посебно богат со незамениви и важни материи за животот со кои подоцнежниот полен е посиромашен. Најквалитетен е шарениот полен (од повеќе растенија). Овој полен ги содржи сите десет аминокиселини за целосно и квалитетно одгледување на леглото.

Пчеларот во месец април тежнее кон создавање на јаки друштва. Слабите друштва, наместо да ги појачуваме, треба да ги соединиме и тоа повеќе (од 2 до 4 друштва) во едно друштво. Матиците да се уништат, а по 3-6 часа да се додаде нова поквалитетна матица (во кафез). Друг начин е слабите друштва да се растураат, а со пчелите и леглото да се појачаат средните друштва, притоа треба да се внимава некое друштво да не е заболено. Од јаките друштва не треба да се одзема ништо, туку да се трудиме тие да станат уште појаки.

Кон крајот на овој месец можат да се појават и знаци на роева расположеност - РОЕВ НАГОН. Отвореното легло е ми-

ВИД НА ПАША	ПОДГОТОВКА И ВРЕМЕТРАЕЊЕ НА ПАШИТЕ					
	февруари	март	Април	мај	јуни	јули
Паша на маслена репа	26.II		5.IV 18.IV	5.V		
Багремова паша		16.III	24.III	6.V 23.V		
Сончогледова паша				15.V	25.VI	4.VII 25.VII

Период на одгледување и подготовка на пчелите за соодветната паша
Времетраење на пашата

нимално, а со тоа хранителките се безработни и се вишок, со што се појавува роев нагон. Потребно е да се преземат против-ројни мерки – раширување на просторот во кошницата, зголе-мување на вентилацијата при топло време, додавање на нови продолжетоци или поткревање на поклопната даска од задната страна со кибритни стапчиња.

Ги определуваме татковските семејства (неколку), кои ќе одгледуваат трутови, а ќе ни послужат за оплодување на мати-ците произведени во текот на пролетта.

Кај нас повеќе се обрнува внимание на квалитетот на мати-цата, но не и на квалитетот на трутовите – матиците се оплодуваат од трутови со непознат квалитет (од сла-би друштва), а со тоа се добиваат и непродуктивни друштва. Важно е дека 75% од квалитетот на новоизве-дените пчели се со особини по таткова линија, односно по линија на трутовите. Не постојат готови рецепти за развивање на пчелните друштва, но пчелите имаат ин-стинкти кои пчеларот треба добро да ги познава. Некои од инстинктите треба да ги побудува (засилува), а дру-ги да ги потиснува (забавува). Временските услови во април секоја година се различни. Можат да бидат добри, средни, а понекогаш не само лоши, туку екстремно лоши. Можно е да има многу ветрови, дождови, па и темпе-ратури под 0°C. Последиците од ваквите лоши климат-ски услови треба да бидат амортизирани од страна на пчеларот, во основа со обезбедување на храна, дополни-телно затоплување, поило во завет и млека вода и мир во пчеларникот. Сето ова се прави со цел матицата да не намали или престане со несење. Драстичното намалува-ње на несењето од страна на матицата негативно ќе се одрази на багремовата паша (ќе се наруши старосниот состав и бројноста на пчелите во друштвото). Златно правило во пчеларството – ДРУШТВАТА ТРЕБА ДА СЕ РАЗВИВААТ И ПРИ ЛОШИ ВРЕМЕНСКИ УСЛОВИ. За да се овозможи ова, друштвото треба да биде обвиткано со храна од три страни (бочно, горе, бочно). За високи приноси треба да се трудиме да се создаде запечатено легло една седмица пред главната паша, а тоа ќе се по-

стигне со регулирање на несењето на матицата, како и доволно млади пчели за исхрана на отвореното легло. Пчеларот треба да се труди да ги доближи или преклопи – БОТАНИЧКОТО ИЗОБИЛ-СТВО НА МЕДОНОСНИТЕ ЦВЕТОВИ со БИОЛОШКИОТ МАКСИ-МУМ НА ДРУШТВАТА. За да се постигне тоа, треба да се спремат друштвото за 51 ден пред почетокот на главната паша, а на 13 дена до пашата да се престане со стимулација, па матицата нагло ќе на-мали со несење. Намаленото несење во овие 13 дена ќе придонесе за намалено отворено легло, а поголемо ангажирање во медособи-рот. Треба да се обрне поголемо внимание и да се преземат сите можни мерки друштвата да влезат во роев нагон.

Се за пчеларството НЕКТАРКООП Куманово овластен дистрибутер на:

- Минели -Крагуевац
- Ролопласт - Крагуевац
- Златана пчела - Крагуевац
- Технопласт - Крагуевац
- Ивањич - Стара Пазова

- Центрифуги, амбалажа
- Пчеларски капи, блузони
- Препарати, матични решетки
- Рег. на лето, рамки, кошници, нуклеуси
- Погача со полен
- Шекерна погача
- Био-погача
- Откуп на суров восок
- Продажба на сатни основи

тел: 031 428 737, 031 413 059 ,
070 313 825
ул.Драган Стопаровиќ бр.16 Куманово

ПРОШИРЕТЕ ГИ СВОИТЕ ХОРИЗОНТИ

НОВА СЕРИЈА

Јавете се! Информирајте се!

Дистрибутер за Македонија:
СИНПЕКС ДОО ул."Грчки пат 66", Битола
тел. 047 208 500 / факс. 047 208 515

Барате сигурен трактор, со поголем
комфорт и економичност?
Изберете еден од новата серија на
John Deere трактори.

Трактори на залиха со снага од 55 кс,
65 кс, 85 кс, 90 кс (со клима уред) .
Вградени се новите PowerTech мотори
за долг животен век и намалена
потрошувачка на гориво.

JOHN DEERE

Reliability is our Strength

Фрезата – секундарен елемент во земјоделството

Пишува: дипл. агр. Никола Трампевски

Фрезата е земјоделска машина која служи најчесто за дополнителна обработка на земјата и тоа на површинскиот слој на почвата. По орањето, изораната површина е груба, недоволно иситнета, што кај одредени култури оневозможува добивање максимални приноси, додека по фрезирањето површината е идеално подготвена, земјата е иситнета и издробена така што нема грутки кои би го спречиле покривањето и никнувањето на семето.

Фрезата, исто така, служи во лозарството и овоштарството за отстранување на несаканата вегетација или за хомогенизирање (по фрлање на губриво или пестициди). По фрезирањето се создава идеален слој на земја, кој за жал, бидејќи е создаден по вештачки пат, не е стабилен и е подложен на налегнување. Меѓутоа, во еден проод е отстранета несаканата вегетација, затнати се пукнатините, а со тоа е намалено исправувањето и земјата е идеално рамна и ровка.

Во зависност од намената, фрезите се делат на лесни и тешки. Лесните се употребуваат во лозарството и овоштарството, а бараат помала моќност од тракторот. Овие фрези се нагудуваат бочно со цел да може да се доближат до стеблата на овошките или лозите. На пример, „Грамп“ – Хрватска за ваква намена има фрези со ознака АТ-20 со работна ширина од 185 см кои без проблем работат со најзастапениот ИМТ 539 со 39 КС или Тафе 42 КС со длабочина од 7 до 15 см. На ваков начин може да се избегне орањето како операција (или да се ора плитко секоја трета година) и да се оди со фреза блиску до стеблата и со мулчер по средината како идеална комбинација. Ефектот при ваквиот начин на обработка е многу поголем отколку при класичниот начин на обработка со орање.

Тешките фрези се поробусни, појачани и наоѓаат примена во Македонија претежно во кочанскиот регион при подготовка на почвата за ориз. На пример, „Грамп“ – Хрватска за ваква намена има фрези со ознака АТ-30 со работна ширина од 140 см и длабочина од 15 до 25 см кои може да работат со ИМТ 539 со 39 КС или Тафе 42 КС.

Цените на фрезите од европските производители се движат од 1.100 до 1.600 евра, во зависност од типот и ширината.

- Технички податоци:
- Бочно поместување
- Странични санки
- Спирално нагодени ножеви на роторот за мирна работа
- Балансиран ротор
- Ланец за погон без да се одржува постоен во масло
- Автоматски затегнувач на ланецот
- Четири ножа по фланша
- Број на вртежи на роторот: 238 врт/мин
- Длабочина на работа што може да се нагудува
- Работна брзина на карданот: 540 врт/мин

 ФЕДЕРАЦИЈА НА ФАРМЕРИТЕ
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

 Министерството за земјоделство,
шумарство и водостопанство.

 Цените се земени од светските земјоделски бер-
зи, а пазарниот информатор „ФФРМ медија“ го
изработува во соработка со Секторот за аналити-
ка при Министерството за земјоделство, шумарст-
во и водостопанство.

Добиточни пазари | 11 недела | Од 14-03 до 20-03.2011

Категорија на добиток		Скопје	Куманово	Кочани	Прилеп	Тетово	Струмица	Најзапамена цена во Р.Македонија 2011	Најзапамена цена во Р.Македонија 2010
Теле 1-2 месеци Кг/Ж.м	min	180				130		155	
	max	190				145		168	
	najzast	180				130		155	
Теле 2-6 месеци Кг/Ж.м	min	150	160	120		130		140	143
	max	180	210	130		145		161	165
	najzast	150	180	125		130		146	157
Јуна 6-18 мес. Кг/Ж.м	min	120	100	80		125		106	113
	max	150	120	90		135		124	130
	najzast	120	110	80		125		109	122
Бик до 18 мес. Кг/Ж.м	min	120	90	65		125		100	128
	max	150	100	80		130		115	145
	najzast	120	100	70		125		104	140
Бик над 18 мес. Кг/Ж.м	min	110	90	60		115		94	108
	max	140	100	90		125		114	122
	najzast	120	90	75		120		101	120
Молзни Крави грло	min	34000	50 € -11 мл.	50000		50 € -11 мл.		42000	47333
	max	43000	50 € -11 мл.	60000		60 € -11 мл.		51500	67000
	najzast	34000	50 € -11 мл.	55000		50 € -11 мл.		44500	56000
Буша грло	min		11000			15000		13000	
	max		24000			24000		24000	
	najzast		22000			22500		22250	
Излачени говеда Кг/Ж.м	min	60	100	60		60		70	60
	max	70	120	70		70		83	80
	najzast	60	100	65		60		71	70
Јагница до 18кг. Кг/Ж.м	min	180	130	180		140		158	150
	max	180	140	200		180		175	163
	najzast	180	130	190		160		165	157
Јагница над 18кг. Кг/Ж.м	min	170	130	160		130		148	143
	max	170	150	180		160		165	150
	najzast	170	140	170		140		155	147
Шилековица Кг/Ж.м	min					130		130	155
	max					150		150	165
	najzast					130		130	163
Молзни Овци грло	min	5500	3600	4500		5000		4650	4767
	max	8000	8400	6000		6500		7225	6133
	najzast	5500	7000	5000		5700		5800	5600
Овци грло	min	7000	4800	6000		6500		6075	7467
	max	18000	12000	8000		7500		11375	10333
	najzast	15000	12000	7000		7300		10325	9483
Излачени Овци грло	min	2500	Кг/Ж.м 60			3500		3000	1800
	max	3500	Кг/Ж.м 80			4500		4000	3600
	najzast	2500	Кг/Ж.м 70			4000		3250	2400
Прасиња до 20кг Кг/Ж.м	min	130	100	90				107	163
	max	140	130	110				127	173
	najzast	130	110	100				113	170
Прасиња од 20-35кг Кг/Ж.м	min	110	90	80				93	133
	max	120	100	90				103	143
	najzast	110	100	80				97	140
Гоеница од 90-110кг Кг/Ж.м	min	90	70	70				77	87
	max	100	80	80				87	97
	najzast	90	80	70				80	92
Гоеница над 110кг Кг/Ж.м	min	80	60	50				63	68
	max	110	70	70				83	78
	najzast	100	60	65				75	73
Јариња до 20кг. Кг/Ж.м	min		100					100	130
	max		110					110	133
	najzast		110					110	130
Молзни Кози грло	min	3000	2400	2000		3400		2700	3100
	max	3500	6700	3000		5000		4550	3933
	najzast	3000	4000	2500		4400		3475	3633
Излачени Кози грло	min		2400	1000		Кг/Ж.м 45		1700	3500
	max		3000	2000		Кг/Ж.м 55		2500	3500
	najzast		3000	1500		Кг/Ж.м 50		2250	3500
Пилиња грло	min	10						10	80
	max	20						20	100
	najzast	10						10	100
Јарки грло	min	350		200				275	80
	max	500		300				400	120
	najzast	350		250				300	120
Стари Кокошки грло	min	80						80	70
	max	100						100	75
	najzast	80						80	70
Ждребиња грло	min					7100		7100	
	max					14000		14000	
	najzast					10000		10000	
Конји грло	min	12000	3000			18500		11167	15000
	max	15000	15000			40000		23333	27500
	najzast	12000	12000			24000		16000	20000
Кобили грло	min	12000	3000			10000		8333	12000
	max	15000	12000			13000		13333	24000
	najzast	12000	12000			12000		12000	20000
Сено - кг	min	бала 100	бала 110			6		6.0	бала 100
	max	бала 120	бала 140			7		7.0	бала 100
	najzast	бала 100	бала 120			7		7.0	бала 100
Луцерка - кг	min	бала 140	бала 150			8.5		8.5	бала 140
	max	бала 180	бала 200			10		10.0	бала 150
	najzast	бала 140	бала 200			8.5		8.5	бала 140
Слама - кг	min	бала 40	бала 40			2.5		2.5	бала 45
	max	бала 50	бала 50			3.8		3.8	бала 50
	najzast	бала 40	бала 40			2.7		2.7	бала 50

* Цените се изразени во денари

ТЕЧНИ МИНЕРАЛНИ ЃУБРИВА И ХЕЛАТИ

Производната палета од течни минерални ѓубрива кои се N-P-K комбинации, се користи за балансирана исхрана кај сите градинарски, полјоделски, овошни култури и кај виновата лоза, преку системот за микронаводнување - капка по капка, микродождење и преку фолијарна апликација. Растворите од метални хелати (Fe, Mg, Zn и др.) се додаваат во почвата како микроелементи.

МАГНИСАЛ NPK 12-5-7 + ME
МАГНИСАЛ VI NPK 31-0-0 + ME
МАГНИЦВЕТ NPK 7-1-5 + ME
МАГНИХОРТАЛ NPK 10-5-5 + ME

МАГНИСАЛ IV NPKB 10-6-8-0,5 + ME
МАГНИФЕРТ NPKB 8-4-8-1 + ME
МАГНИФЕРТ IV NPKB 8-6-8-1 + ME

МАГНИ ФЕР ХЕЛАТ [22% ЖЕЛЕЗЕН ХЕЛАТ]
МАГНИ МАГ ХЕЛАТ [24% МАГНЕЗИУМ ХЕЛАТ]
МАГНИ ФЕР МАГ ХЕЛАТ [14% ЖЕЛЕЗЕН ХЕЛАТ,
3% МАГНЕЗИУМ НИТРАТ]

КАЛЦИУМ НИТРАТ 40%
МАГНЕЗИУМ НИТРАТ 36%
МАГНЕЗИУМ СУЛФАТ 35%
АМОНИУМ НИТРАТ 50%

AKRIS®

ОРИГИНАЛНИ ПРОИЗВОДИ

СО ВРВЕН КВАЛИТЕТ

Akris е системичен селективен хербицид наменет за сузбивање на едногодишни широко-лисни и теснолисни плевели во посеви на меркантилна и силажна пченка, сончоглед и соја, во доза од 3 кг/ха. Хербицидот Akris представува комбинација на две активни материи: **dimetenamid-p 280 г/л** и **terbutilazin 250 г/л**. Формулиран е во облик на суспо-емулзија (SE), со сиво-кафена боја и специфичен мирис.

ХЕМОМАК ПЕСТИЦИДИ

тел: 043-212-552, 043-212-553, факс: 043-243-210

www.hemomakpesticidi.com.mk

e-mail: hemomak@t-home.mk

BASF

The Chemical Company